

INVENTARI DELS BÉNS DE DON FRANCESC SANÇ D'ALBOI, SENYOR D'ALBOI, HERETATS PEL SEU FILL DON JOAN EN 1533.

Introducció. transcripció i notes

Mariano González Baldoví. 2025

Escut dels Sanç. Detall de l'enteixinat de la casa dels Sanç d'Alboi en el carrer Moncada. Foto MGB. 2009

En 1533 va morir don Francesc Sanç d'Alboi Sentboi, senyor d'Alboi, en el testament del qual va deixar en hereu universal al seu fill menor d'edat, Joan Sanç d'Alboi Català, i en usufructuària a l'esposa, Àngela Català Gomis, filla de Gaspar Català, senyor d'Alcalà, i designava en tutors a la viuda i al germà del testador, Lluís Sanç d'Alboi, els quals, en presència dels testimonis exigits pels Furs, procediren a fer un inventari dels béns que formaven l'herència. El notari, Francesc Fuster, el començà el 29 d'abril en Xàtiva i el va acabar el 12 de maig en Alboi.

El primer dia el dedicaren a la casa dels Sanç d'Alboi, situada al carrer de

Moncada, al costat de la de don Pere Sanç Tolsà, la qual afrontava amb el bany àrab dit de la Ciutat, amb la muralla i, a llevant, amb un atzucac.¹ El mobiliari i aixovar descrits són mostra de la riquesa del testador: llits i matalassos a tot arreu, pintures religioses sobre tela i sobre fusta; caixes de noguer, caixes ferrades i caixes daurades de tall de Barcelona, contenint safates d'argent esmaltades, vaixel·la d'argent, joies, doblons d'or, tapissos teixits i altres pintats sobre cuir, cortines i molta roba de llit: flassades, cobertors, paraments, així com vestits femenins i, curiosament, un conjunt d'indumentària propi d'un doctor en lleis, potser heretat

¹ La identificació de l'edifici, a llevant de l'actual Casa de la Cultura afegeix interès. Dita casa havia sigut de la branca dels senyors de El Genovés, hereus de Francisca Ripoll. Va ser ella la que va propiciar la separació de les senyories de El Genovés i Alboi, que mai més es van tornar a

ajuntar en un mateix propietari, malgrat ser limítrofes. En 1432 Mateu Martí, casat amb Joana de Borja, germana del que seria papa Calixte III, va vendre "unes cases" del carrer Moncada a Francisca Giner, viuda de Miquel Sanç Ripoll. Però no sabem quines cases serien.

de Joan Sanç de la Llosa germà del seu avi, senyor de la Llosa i únic doctor en drets entre els parents coetanis.² A més, hi havia espases morisques i peces d'una armadura militar, més en consonància amb l'estatus de cavaller del testador.

En acabar l'inventariat del contingut de la casa, es va mamprendre de nou el dia 12 de maig. Feren una breu parada en el

monestir de Santa Clara per a prendre nota dels objectes existents en un cofre amb roba blanca i d'aixovar que el testador tenia dipositat en la dependència del confessor, sense que s'explique la raó per la qual hi havia béns seus en un lloc tan impensat. I sense més, marxaren a la casa de la senyoria d'Alboi, on guardava tots els documents acreditatius del seu patrimoni.

Casa dels Sanç d'Alboi al carrer Moncada de Xàtiva. Estat en 2019. Foto Internet

Primerament, anotaren amb cura el mobiliari de la casa. De nou: llits, matalassos, vànoves, cofres i caixes, així como escudelles i plats nous de pisa de Manises,³ roba de vestir de don Joan i don Francesc Sanç, (pare i fill), un servei

complet per celebrar missa en l'oratori privat i altres objectes d'ús. Com era d'esperar, en Alboi es concentraven els béns de naturalesa agrícola i els semovents, font de part de la riquesa i patrimoni del senyor: més de cinquanta

² Joan Sanç de la Llosa, (mort en 1509) doctor en drets, havia comprat la Llosa en 1480.

³ La pisa daurada de Manises era cara, i considerada vaixela luxosa de taula. Ací veiem, que era nova i

que la feia servir en la casa de la senyoria, diríem de menor representació social que la casa del carrer Moncada de la ciutat, on la vaixela del menjador era d'argent.

gerres olieres de diferents capacitats; botes, tonells, cànters i gerres de vi, més un torn de filar i un teler; arroves de capolls de seda i cafissos d'arròs, de forment i d'avena. Unes quantes cavalleries, i vora cent ovelles a cura d'un pastor vassall.

Finalment, van començar amb els censals i testaments, guardats en una caixa de pi "tall de Barcelona". Francesc Sanç havia confeccionat un llibre gran "de forma de full", en el que estaven relacionats els censals generadors d'ingressos rendals a l'herència del testador.

Sens dubte, el llibre era una recopilació, en l'ordenació dels quals es veu una clara intenció d'anotar-los observant en lo possible dos criteris: la procedència i la cronologia.

Agrupava els censals o títols que li arribaren de distintes branques familiars, per herència o per dots i, en cada grup, anotats per cronologia. Com era usual en dites relacions, comença amb el carregament, que podia vindre fins del segle XIV, i tot seguit feien constar les successives transmissions, i com els Sanç eren un llinatge assentat en Xàtiva i ben heretat des de la conquesta, havien tingut temps i ocasió de teixir una extensa xarxa matrimonial molt beneficosa.

A cada generació afegien patrimoni. És per això que pàgina rere pàgina hi ha una excel·lent desfilada de llinatges i casaments, d'èpoques ben antigues de les que tenim poca informació. Una part considerable del patrimoni censalista procedia dels Sentboy-Semboy, i a través d'aquests dels seus parents els Torres.⁴ Per exemple: en 1440, Lluís de Fenollet i el seu gendre Joan Corberà de Let, veneren a Francesc de Sentboi la quarta part indivisa dels molins de Canals, i en 1442, els hereus

de Martí de Torres veneren al mateix la novena part del molí.

Portada de la casa de la senyoria d'Alboi. Foto MGB 2013

De la part de dits Sentboi, que els Sanç continuaren, aplegaren a més censals per valor de milers de sous de veïns de Montesa, Vallada, Énguera i Canals. Tots aquests béns, en 1471 passaren a mans de Francesc Sanç d'Alboi, pare, senyor d'Alboi, pel casament amb Elionor de Sentboi. Dit Francesc Sanç d'Alboi, pare, també va heretar d'Elionor de Castellvert, esposa del seu avi, Miquel Sanç Ripoll i va rebre una dot considerable de cinquanta mil sous pel casament amb Àngela Català Gomis, i algun censal carregat per la universitat del lloc de Planes. Cal llegir amb molta atenció perquè es nomenen dos Francesc Sanç, senyors d'Alboi diferents, pare i fill, sense distingir-los, i com coneixem la data de la mort del primer, segons siga la data de transmissió o arribada a mans dels Sanç, és un Francesc o l'altre. Per fer-ho encara més difícil, de vegades al nom de Francesc Sanç, afegeixen "quòndam", però és que

⁴ Francesc de Sentboi, mort en 1487, pare de Joan de Sentboi, sogre del testador Francesc Sanç d'Alboi, va estar casat amb Elisabet Fenollet de Torres. I Joan Corberà de Let, del que també els

arribà alguna, propietat, era casat amb Damiata Fenollet de Torres, nétes una i altra del conegut personatge Martí de Torres.

els dos havien mort: el major abans de 1522, i el fill en 1533, que és el que dona lloc al present inventari.

Podem percebre cert orgull per tindre de creditor a l'emperador a compte d'un préstec moderat que li feren quan el temps de la Germania. A més, tenien invertit un bon grapat de sous de capital excedent en

censals carregats per la Generalitat, pels jurats de Xàtiva i per la universitat de llocs de moriscos, com la Vall d'Uxó. Un altre censal els arribà del tutor de Gaspar de Casanova, fill del cardenal Jaume. Francesc Sanç també va invertir capital en censals reiteradament comprats a molts veïns de Xàtiva, i a altres de Vallada, Xiva, Càrcer, Anna, Benigànim, Beniatjar, etc.

Dalt: al fons, la casa de la senyoria d'Alboi i en primer terme l'almàssera. Foto MGB 2013
Baix: el Pont Sec, junt al qual el senyor d'Alboi tenia bancals. Foto JMC. 1990

La part final de l'inventari s'ocupa de les propietats rústiques, començant per la principal, el nucli d'Alboi, centre del territori de la senyoria: la casa i l'almàssera, les vint-i-tres cases del lloc amb tota la terra adscrita a la jurisdicció. A banda de les terres de la senyoria, era propietari de pinars, heretats, i "trossos de terra", fins a vint-i-sis finques, majoritàriament olivars, i en menor quantitat vinya i moreres. Unes, situades molt a prop d'Alboi; i altres

formant un dilatat rosari de parcel·les que anaven des de la partida de Bastida front al riu Albaida, per la senda del Serradal, les Arcades d'Alboi, la Corona que es coneix com de l'Estrela, i un bon grapat en Bixquert, al Pont Sec i altres paratges no identificats de dita partida. En total sumaven una superfície prop d'un centenar de jornals de llaurar,⁵ que potser eren entre quatre-centes i cinc-centes fanecades de secà.

Transcripció

Doc. 15330429

1533, 29 d'abril. Xàtiva i Alboi

ACA. Diversos. Sástago 211 (Lio n° 007)

Trasllat fet pel notari Hipòlit Pedrola de l'inventari fet en 1533 pel notari Francesc Fuster, dels béns de l'herència de don Francesc Sanç d'Alboi, senyor d'Alboi pertanyents al seu fill i hereu menor d'edat don Joan Sanç d'Alboi. La primera part inventaria la casa del carrer Moncada de Xàtiva i béns mobles d'ella, tots els quals van quedar sota la custòdia de la mare i tutora del menor. La segona part, redactada dos setmanes després, fa l'inventari de la casa senyorial del lloc d'Alboi, les cases i terres i ramat de dita senyoria, el contingut de la casa, i tots els títols de censals, amb indicació del capital i la renda de cadascun, les herències i les escriptures de les terres de secà, majoritàriament situades en la partida de Bixquert. Es fa càrrec de la custòdia dels béns d'Alboi don Lluís Sanç d'Alboi, germà del testador i oncle de l'hereu.

Inventarios de los bienes y papeles que se hallaron como a recayentes en la herencia de don Francisco Sanz, dueño del lugar de Alboy (marido que fue de doña Ángela Sanz), hechos por ésta y por don Luis Sanz, (hermano de dicho don Francisco) como curadores ambos de don Juan Sans, hijo de dichos consortes y heredero universal del referido don Francisco, su padre (cuyo testamento recibió y publicó Francisco Fuster, notario de Xàtiva, en 11 de enero y 28 de abril de 1533) autorizado por el mismo Francisco Fuster, notario, en 29 de abril y 12 de mayo del citado año 1533.

Cum obdoli maculam evitandam, omnemque fraudes suspitionem tollendam seu removendam, tutores, curatores, manumissores, heredes, administratores, procuratores, etceteri seu aliena bona administrare incipiunt et huiusmodi administracionis bonus, inventarium, memoriale sive caput brevis, facere teneatur ne forte temporis (il·legible) bona ipsa aliquatenus oculitari, latitari seu deperdi minime valeant ha propter.

⁵ La terra d'horta, morerals, arrosar, la de guaret, ve expressada sempre en fanecades, que és una mesura de superfície perfectament definida i ben coneguda la seua equivalència al sistema decimal: 12 fanecades una hectàrea. En canvi, la terra de secà, vinya, oliveres i garrofers l'expressen amb l'al·locució jornals de llaurar, que en essència és l'extensió que pot llaurar una cavalleria en un dia,

però varia d'un lloc a altre, en la majoria dels casos entre quatre i sis fanecades, i no hem vist mai en un document de Xàtiva una equivalència al decimal. Cal recordar que Xàtiva tenia un sistema de mesures de longitud específic, diferent al de València i Alacant.

Nos, Ludovicus Sans, nobilis, civitatis xative habitator, et Angela Sans, vidua relictæ a nobile dompno Francisco Sans, quondam, domino loci del Boy, dicti dompni Ludovici Sans fratre, civitatis Xative habitatrix, ambo simul tutores, curatores nobilis dompni Joannis Sans, filii mei, dicte Angele Sans, ac etiam filii et universalis heredis bonorum omnium que quondam fuerunt (falta la primera línia de la pàgina) [Francisci Sanç], quondam, domini loci del Boy, constat [dicti] tutela et cura, ultimo dicto nobilis dompni Francisci Sans, testamento recepto ac testificato per Franciscum Fuster, notarium, subscriptum sub die undecima, mensis januarii proxime lapsi, et post eius obitum per eundem notarium publicato, die vicesima octava mensis aprilis prope efluxi, in quo etiam testamento per dictum testatorem dictorum bonorum omnium usufructus michi, dicte Angele Sans fuit legatus.

In nomine Jhesu, signoque sancte et venerande Crucis (creu) precedente, facimus inventarium, memoriale, sive caput breve de bonis dicte herencie, in modum immediate scriptum:

Et primo, fem inventari memorial e capbreu de hunes cases ab un ort ad aquelles continu, situades e posades en la ciutat de Xàtiva, en la parròchia de Senta Maria, en lo carrer dit de Muncada, segons que èntegrament affronten ab cases y ort del noble don Pedro Sans de Tolzà, y ab cases y bany del mateix don Pedro de altra part, y ab dit carrer de Muncada i ab altre carrer y açucac que va a la muralla de dita ciutat. En la qual casa dit noble don Francés Sans, testador qui dessus, morí e passà de la present vida en l'altra. Dins la qual casa foren atrobats los béns mobles y semovents següents:

Et primerament, fonch atrobat en la cambra de la casa de dita casa, lo que es segueix:

Primo, una caxa de noguer, migancera. Ab son pany y clau, dins la qual fonch attrobat lo argent e coses següents:

Primo, hun plat de argent molt gran, obrat ab dos vires d'or ab hun scut enmig, en lo qual scut estan esculpides e pintades les armes del dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy e les de mi, dita dona Àngela Català

Ítem, altre plat de argent mijançer, blanch.

Ítem, huyt plats de argent⁶ chichs de servir en taula, plans

Ítem, huyt escudelles de argent, ab orelles grans y una chiqueta ab orelles.

Ítem, sis culleretes de argent blans y una chiqueta

Ítem, dos pichers de argent, la hu pla y l'altre flascó chich

Ítem, dos salers usats de argent, la hu daurat y l'altre saler y pebrera, tot una peça

Ítem, dos taçes de argent, la una plana, gallonada gran y l'altra chica, moderna,⁷ ab ansetes

Ítem, dos canelobres de argent de peuets chiquets

Ítem, un càlzer de argent, ab sa patena, ab les armes del dit senyor del Boy y de mi, dita Àngela Sans

Ítem, un rastre de perles grosses ab cinquanta-sis perles grosses y deu balaxos.

Ítem, huna sinta de or redona al cos, ab díhuyt pessés de or tan solament.

Ítem, hun saltiri de or, ab cinquanta grans y sis senyals de or

Ítem, un bassillet ab dotze pessés

Ítem, quatre parells de manilles de or

Ítem, huna medalla obrada de fil de or, ab una dama y una vela

Ítem, un reliquiari antich, ab huns vidres de or

Ítem, quaranta pessés de or ab perles engastades, que serveyxen per a capells y cabeços de camises⁸

⁶ Perquè huit, i no mitja dotzena o una? Eren huit de família a assentar-se en taula cada dia, o en dies senyalats, si és que la vaixela d'argent no l'empraven a diari?

⁷ Atent a l'adjectiu "moderna" que caldria interpretar com "renaixentista".

⁸ Ací descriu una joia molt rica que s'emprava per ornamentar els capells, o el coll de la camisa.

Ítem, dos arracades de or esmaltades, ab algunes perles.

Ítem, huna caxeta chiqueta, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, hun saquet ab cent onze doblons de or, valents dos-cents vint-y-dos ducats en or

Ítem, tres cortines de ras: dos grans y huna chica.

Ítem, hun drap de ras, vell, que solia ser de mossén Joan de Sentboy⁹

Ítem, huna cortina vella, de praderia¹⁰

Ítem, altra cortina de figures, vella

Ítem altra cortina de figures, ab hun joch de esquachs, molt vella

Ítem dos cobriatzembles castellanes

Ítem, dos catiffes usades, migañeres

Ítem, altra catiffa gran, usada, totes obrades¹¹

Ítem, altra caxa de tall de Barcelona, gran, daorada, ab son pany y clau, dins la qual fonch atrobada la roba següent:

Primo, una tazanoca¹² blanca, ab dos poms daurats

Ítem, hun papalló de filet¹³ ab boques y entorn de la mantera de riça, nou

Ítem, un cortinatge de llit de camp¹⁴ ab quatre cortines y quatre aletes y hun davant llit de taffatà groch y blau, nou

Ítem, dos llansols grans de tres teles de Orlanda, nous

Ítem, dos coixins grans de cetí blau, ab faxes de vellut groch¹⁵

Ítem, altra caxa daurada gran de tall de Barcelona,¹⁶ ab son pany y clau, dins la qual fonch atrobat lo següent:

Primo, sis tovalloles, tres de Orlanda y les altres de llens, obrades de riça¹⁷

Ítem, huna gonella de vellut vellutat, negre, usada, plana, ab son cos e mànegues.

Ítem, altra gonella de cetí negre ab trepes de vellut negre, ab ses mànegues, usada

Ítem, hun àbit de domàs negre mig usat, ab hun ribet de vellut negre y mànegues

Ítem, altre àbit de taffatà negre, guarnit del mateix taffatà

Ítem, huna gonella de taffatà vert, ab mànegues del mateix taffatà

Ítem, unes mànegues de tela de or y vellut negre, ab perfils de erminis, noves.

Ítem, quatre troços de erminis de forradura

Ítem, altra caxa daorada de tall de Barcelona, ab son pany y clau, plena de confitures

⁹ Joan de Sentboi havia mort en 1444 i era el sogre del testador.

¹⁰ No sabem quina classe de cortina era de praderia. El DCVB no recull l'accepció

¹¹ Obrades vol dir ornamentades amb dibuixos.

¹² Lectura confusa. No identifiquem quin objecte és

¹³ Era un dossier plegadís que es posava damunt del llit.

¹⁴ El DCVB defineix el llit de camp com format de cordes o corretges, plegable, per a ésser transportat anant de viatge.

¹⁵ En nombrosos inventaris es descriuen els colors de les estovalles, cortines, cobertors, coixins i altres objectes tèxtils, amb unes combinacions cromàtiques que hui ens semblarien extravagants i fins i tot de poc gust, ben lluny de l'harmonia visual dels interiors palatins, nobiliaris i de personatges benestants que ens presenta el cinema. Tampoc hi havia en les cases una exhibició de la riquesa del propietari, que optava per tenir joies i objectes de plata ben guardats en arques tancades.

¹⁶ Les caixes de Barcelona eren mobles molt apreciats per les classes altes. Com no hi havia encara armaris, s'empraven per a guardar la roba de vestir, la blanca i l'aixovar, així com els objectes de valor. Dites caixes o arques estaven formades per dos o tres plafons frontals, i en els casos de ser de luxe com el que ací enumera, solien estar daurades i en alguns casos amb pintures figuratives.

¹⁷ Ja vàrem aclarir en un dels documents inclosos en el *Diplomatari*, que el teixit de rissa, que no defineix el DCVB era molt fi, de lli o randa, usat per a cortines per protegir la intimitat dels llits, per a confeccionar les gorgeres, i en les esglésies per a cobrir sagraris i fornícules d'imatges.

Ítem, altra caxa daorada de tall de Barcelona, ab son pany y clau, plena de roba de vestir de les nobles dona Elisabet, dona Elionor y dona Anna Sançes, germanes, filles del dit noble don Francés Sans del Boy e de mi, dita Àngela Català de Sanç, usada

Ítem, altra caxa daorada del mateix tall, dins la qual fonch attrobat lo següent:

Primo, huna bànova de Orlanda prima, de llit, de huyt y deu,¹⁸ nova

Ítem, altra vànova eo cubertor de puntes de cotonina de Xipre, gran, nova.

Ítem, una altra vànova de tela de França, prima, moderna, migancera, usada

Ítem, un papalló gran de cotó, ab sa manteta, nou

Ítem, hun saquet de tela crua ple de malla, ab segó, dins lo qual y havia hunes mànegues y dos guants de malla d'escuder¹⁹

Ítem uns scrivells de malla gisarina²⁰ y un gorjal.

Ítem, hun bioquer y huna cervellera.

Ítem, huna espassa gran, antiga gineta morisca, ab guarnicions daurades y obrades²¹

Ítem, hun llit de camp, ab tres matalaffs plens de lana

Ítem, dos coxins de cap, obrats de negre

Ítem, huna flaçada vermella cardada, nova

Ítem, en la recambra de dita casa fonch attrobat lo que se segueix:

Primo, sis parells de llançols prims, nous

Ítem, altres sis parells de llançols de companya, usats

Ítem, miga dotzena de tovalles de servir, alamandesques y altres usades

Ítem, sis tovalles de companya

Ítem, quatre tovalles de llens, usades

Ítem dos dotzenes de torcaboques vells

Ítem, hun llit ab dos matalaffs blanchs pels de llana castellana y quatre posts y sos petges

Ítem, altre llit de posts ab altres quatre posts y sis petges

Ítem, 10, una vànova vella, mig esquexada

Ítem, dos flasades blanques usades

Ítem, sis coxins de fluxell de ras, usats

Ítem, quinze cadires de cuyro, usades

Ítem, dos cadires de costelles, usades

Ítem, tres escabeigs usats

Ítem, una cortineta de pinzell, vella, ab figures

Ítem, en una cambra altra de dita casa fonch attrobat lo següent:²²

Primo, tres coffrens ferrats sens claus, buits, molt vells

Ítem, quatre cortines de pinzell

Ítem huna tabayra per a farina, vella e buyda

Ítem, altra tabayra buyda y tres gerretes buydes

Ítem, hun coffre vell pintat de oves grogues y negres

Ítem, huns alambins nous

Ítem dos orcetes olieres ab un poquet de oli

Ítem, tres paelles, huna gran y dos chiques

Ítem, dos lloses, huna chica y altra gran, usades

¹⁸ Huit i deu eren els pams d'ample i llarg que feia la vànova.

¹⁹ Els guants i les mànegues, d'indumentària militar, eren de malla.

²⁰ Lectura insegura. Ignorem què era.

²¹ Les cotes, els guants i la cervellera de malla que descriu s'usaven abans de difondre's l'ús de les armadures. Les espases morisques eren molt estimades per l'extremada bellesa de les empunyadures amb gravats ornamentals, com ací especificaren.

²² A partir d'ací sembla relacionar objectes vells, retirats i en desús, com les caixes ferrades, buides etc.

Ítem, una caxa gran, forrada de cuyro, laurada, ab son pany y clau dins la qual y havia
 algunes camises velles
 Ítem, hunes cuyraçes forrades de cuyro, usades y hun cossalet de azer
 Ítem, un selló de dona, usat²³
 Ítem, unes anganilles forrades de drap negre
 Ítem, vint-y-quatre madexes de fil de lli y estopa, crues
 Ítem, tres çedaços de carn de codony, ya usats²⁴
 Ítem, una bargolera vella de cuyro tenat
 Ítem, uns cordons de seda de grana morada y hun frontal per a lo rocí, ya usats
 Ítem dos caffços y mig, poch més o menys, de forment
 Ítem, un retaulet vell de tela, ab la història dels Tres Reys²⁵
 Ítem, quatre taleques de mànega
 Ítem, en lo menjador, cuyna de dita casa, fonch attrobat lo següent:
 Primo, huna escala de cinch escalons
 Ítem, sis estores velles d'espert y dos de junch
 Ítem, huna taula gran de noguera, obrada de tèrzia ab peus, ab bernats de ferro. Nova
 Ítem dos taules de pi chiques, de servir, ab sos peus de cadena, vella
 Ítem, huna copa gran, ab anses, nova
 Ítem, tres asts
 Ítem, dos perols, hun gran y altre chic de fer confitures
 Ítem, huna antorchera y dos canelobres de coure
 Ítem, dos calderes de servir, mijanceres y huna gran y altra molt més gran, que era del
 molí paperer²⁶
 Ítem, dos morters de pedra
 Ítem, hun foguer de aram, gran ab sol clos davall, y tres ferros
 Ítem, huna conquesta usada
 Ítem, en lo pastador²⁷ de dita casa fonch attrobat lo següent:
 Primo, una pastera gran ab son peu de fusta de pi
 Ítem, hun manill y hunes tovalles de la post del pa
 Ítem, huna post del forn y altra de fèyer
 Ítem, hun sep de debanar seda y un teleret de teixir vetes
 Ítem, quatre çedaços vells y huna tabayra per a farina ab un poch de segó
 Ítem, tres cresols vells y dos caçoles entre grans y chiques
 Ítem, huna dotzena de escudelles y altra de plats de terra y dos talladors de fusta, vells
 Ítem, en la escala de dita casa foren attrobades dos piques de fusta de pi y tres llances
 ginetes, ab sos ferros.²⁸
 Ítem quatre posts y mija y quatre listons de fusta de XXIII, poch més o menys
 Ítem, dos rodells

²³ Selló era una cadira de muntar a cavall les dones.

²⁴ Potser eren eines de cuina per preparar codonyat.

²⁵ Una anotació molt interessant. La pintura sobre teles que es fixaven a les parets varen caure en desús quan es van imposar els retaules de fusta. Es té constància de l'existència d'altre en l'església de la Trinitat. Podria tractar-se d'una pintura de mitjans del segle XIV. El fet que especificara que era vella, però que estiguera en una zona secundària de la casa, amb mobles i objectes retirats indica que havia deixat d'usar-se com a objecte ornamental o de culte.

²⁶ Recordem que era propietari d'un molí paperer situat vora el riu, en Canals.

²⁷ Algunes cases tenien dependències amb els mobles necessaris per a fèyer i pastar el pa. Ací veiem que també disposaven d'instruments elementals per teixir, com si aquesta part de la casa s'emprara de talleret o obrador divers.

²⁸ Les piques eren armes de gran llargària usades per la infanteria, mentre que les llances a la geneta s'empraven per combatre a cavall.

Ítem, en lo estable de dita casa fonch attrobat hun rocí de pel rúcio rodado, que li costà al dit senyor del Boy, quòndam, vint-y-hun ducat²⁹

Ítem, huna mula de pèl castanya clara o roja, vella

Ítem, en una cambra baixa de la companya,³⁰ fonch attrobat lo següent:

Primo, dos selles de muntar y dos de rocí, una gineta y altra bastarda, velles

Ítem, huna gualdrapa de drap negre, guarnida de tela de burella

Ítem, huna guarnició de bellut negre de la mula, usada, y un fre de rocí de la Brígida

Ítem, un bastiment de finestra nova, de pi

Ítem, dos bol·les de aram dahorades, de la mula

Ítem, uns streps de la mula, de ferro, argentats, nous

Ítem, un llit de posts ab sis posts e sos petges, ab sos matalaffs blanchs, plens de llana, usats

Ítem, dos matalafes blaus d'estrado, plens de llana³¹

Ítem, quatre cortines de pinzell, a modo de cuyro³²

Ítem, en un palauet,³³ hun cavall de selles de fusta, usat y dos bastiments de finestres

Ítem, en la entrada de dita casa foren attrobades sis-centes rajoles comunes y cent rajols huytavats, poch més o menys³⁴

Ítem quatre caffços, poch més o menys, de cals

Ítem, en lo primer estudi de dita casa fonch attrobat lo següent:

Primo, huna taula redona ab son peu de noguer y platonada de platons de llautó, entorn, usada³⁵

Ítem, hun retaule ab la història de la Salutació, nou³⁶

Ítem, una caxa landada, ab son pany y clau, dins la qual fonch attrobat lo següent:³⁷

Ítem, hun cetí negre, vell y huns borceguins de cordovà negre, nous

Ítem, una scuba de taffatà negre, nou

Ítem, hun cos de sayo de cetí negre

Ítem, hun sayo de vellut negre, ab mànegues, ja usat, forat de fustany y friso burell

Ítem, hun sayo de taffatà negre, forrat de la mateixa forradura, sens mànegues, nou

Ítem, un capús nou de drap frisat negre

Ítem, huna estora de junch gran, pintada

Ítem, tres alnes de cetí en peça, negre

Ítem una spasa guarnida de dos baynes, huna de cuyro y altra de vellut negre

²⁹ Els cavalls eren molt cars, com ací es veu, que és l'únic bé de l'inventari del que deixaren constància del preu. Si s'importaven, pagaven una taxa a la corona. Se sap que en la zona de Múrcia propera al regne de València, els nobles Fajardo organitzaren un negoci clandestí d'importació de contraban de cavalleries des d'Andalusia.

³⁰ Companya és una paraula que el redactor ha usat en unes quantes ocasions. Sembla referir-se als criats, llençols per als criats, "cambra de baixa de la companya" seria la dependència de la casa destinada als criats.

³¹ L'estrado era una zona d'una habitació, per a rebre visites, més elevada que la resta, com un rebanc, sobre el que es posaven matalafs.

³² El senyor d'Alboi tenia quatre cortines de cuir pintades.

³³ Un palauet era una habitació menuda.

³⁴ En diferents dependències hi havia bastidors nous de finestres, a punt de col·locar, i ací, en l'entrada, rajoles per a pavimentar. Podríem pensar que les rajoles huitavades eren els que diguem alfardons, que són hexagonals allargats, o bé octogonals si el patró era quadrat, per tenir les quatre vores tallades, però en els dos casos, hi hauria moltes més huitavades que comunes. El total de les sis-centes, que amidaven un pam, -poc més de 20 cm per cada costat-, cobririen el paviment d'una dependència de poc més de vint-i-cinc metres quadrats.

³⁵ El plató era una xapa de llautó, que en aquest cas protegia i rodava la vora de la taula.

³⁶ En l'estudi principal de la casa, el de l'entrada, havia col·locat un retaule de la Salutació o Anunciació "nou". Recordem que en l'entrebegat de dita sala hi havia bogets pintats al tremp amb els escuts dels Sanç i els Martí, de la mà del Mestre de Xàtiva. Alguns dels quals es conserven el Museu de l'Almodí.

³⁷ La roba talar negra, toga, calcer, barret, etc., eren distintives i usades pels juristes, advocats i doctors en lleis.

Ítem, en lo estudi d'enmig³⁸ de dita casa fonch atrobat lo següent:

Primo, un valandran de drap vert usat

Ítem, hun llit de camp, ab quatre matalaffs y una fillola, blanchs, plens de llana

Ítem, huna caxeta de tenir salses

Ítem, hun cubertor de llit de repós morisch

Ítem, hun ventall de ploma, gran

Ítem, en lo estudi darrer de dita casa foren atrobades les coses següents:

Primo, dos caxes de tall de Barcelona, de pi, ab sos panys y claus, buydes

Ítem, dos matalaffs blanchs, plens de llana, usats

Ítem, una capsa gran, dins la qual fonch atrobada una guarnició e bastiment de les cortines del llit de camp, de fusta pintada de or y blau, ab sos poms.³⁹

Ítem, huna cadira de cuyro y huna estora d'espert, usada.

E com en dita casa no y agués altres béns mobles ni semovents, e tinguen notícia que'n la casa del lloch del Boy del senyor y ha altres béns mobles y semovents, que en dit inventari, seran de escriure y continuar lo que huý, per ésser tart y vespre fer no podem, porrogam dit e present inventari per a demà. E de aquí avant axí, per a inventariar los mobles que a llur notícia pervendran, com encara los sehents, protestant que per la present porrogació no li's sia causat perjuhí algú, e que per a cloure e continuar dit inventari temps algú no'ls precórrega. Ans tots sos temps e dret los reste salvo e il·lés, *in omnibus et er omnia*.

Et últimament, yo, dita Àngela Català de Sans, en dit nom de usufructuària e tudriu e curadriu, confesse tenir en mon poder tots los béns mobles y semovents desús scrits, perquè renuncie a tota exceptió que no puga dir ni al·legar los dits béns mobles no tenir ne ésser pervenguts en mon poder, segons desús ho dit e a tot dol y engany e a cautel·la, promet donar compte e rahó de aquells al dit noble don Joan, e a qui de justícia deure lo notari dejús scrit, estipulant per aquells de qui esserà eo pot ésser interés, sots obligació de tots mos béns.

Foren fetes les dites coses en la ciutat de Xàtiva, en la dita casa del dit noble don Francés Sans, senyor del Boy, quòndam, habitador en dita ciutat, a vint-y-nou dies del mes de abril, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu, MDXXXIII.

Presents testimonis foren a totes les dites coses los honorables mestre Pere Martí, mestre en Sacra Theologia, sotsacrista de la Seu de València e Galcerà Espí, llaurador del lloch de La Olleria, residents de present en Xàtiva.

Doc. 15310512

1533, 12 de maig. Alboi.

ACA. Diversos. Sástago 211 (Lio n° 007)

Segona jornada de l'inventari dels béns que conformen la senyoria d'Alboi: casa de dita senyoria, amb el contingut, cases i terres del lloc, almàssera i ramat. I a

³⁸ La casa tenia tres estudis: un a la part de davant, altre en la zona del mig i altre en la més interior. Ací es veu que dit terme era emprat tant per a designar el lloc on tenir un escriptori, documents, etc., dur l'administració de la casa i rebre visites, si calia, com per a referir-se a habitació en general i fins i tot dormitori.

³⁹ Els llits de camp eres plegadissos, amb cordes per a subjectar el matalaf, i es feien servir en viatges u desplaçaments. Dit ús ocasional podria fer-nos pensar que el moble era senzill, per a eixir del pas, però ací veiem que estava pintat i daurat i disposava d'un parament complet. Potser no era un "llit de viatge", sinó un llit per a traslladar a altra casa, possiblement la de la senyoria, que no estaria moblada del tot, o no amb mobles de valor.

més els documents acreditatius dels censals, drets i títols sobre nombroses propietats rústiques.

Deinceps vero, die lune, intitulata duodecima mensis maii, anni a Nativitate Domini millessimi quingentessimi tricesimi tercii.

Nos, dicti Ludovicus Sans et Angela Sans, per iis nominibus constituti personaliter in domo predicti nobilis dompni Francisci Sans, domini loci de Alboy, in dicto loco del Boy, site de in presencia nostrorum et testium infrascriptorum continuantes dictum inventarium dicti nobilis dompni Francisci Sans eius herencie fecimus inventarium, memoriale sive caputbreve de bonis mobilis semovientibus et sedentibus infrascriptis in modum immediate sequentem.

En el monestir de Santa Clara

Et primo, facimus inventarium, memoriale et caputbreve de quibusdam bonis mobilis repertis et existentibus in monasterio et conventu monialium beate Clare, dicte civitatis Xative, memoriatis per notarium subscriptum. Quequidem bona sunt immediate sequencia:

Primo, una caxa ab son pany y clau, landada, dins la qual fonch attrobada la roba següent: En la cambra del confessor de les reverents monges del dit monestir.⁴⁰

Primo, una peça de tovalles de escach de ordi de cotonines; tira cinch alnes

Ítem, dos peçes de torcaboques de cotó escacat, del mateix escach, noves; tiren quatorze alnes les dos

Ítem, hun cascall⁴¹ de argent trencat, ab sis cascavells y huna cadeneta de argent

Ítem, hun cortinatge de llit de camp, de filet, ab listes grogues y vivons⁴² blanchs y negres, ab ses tovalloles⁴³

Ítem, hun davant de llit de Orlanda, obrat de seda grana, mostres amples, nou

Ítem, hun cortinatge de llit de camp, fil i seda, ab listes obrades de seda verda y grana, amples, nou

Ítem, un saquet ab hun poch de llens de calicuch,⁴⁴ que tira (*blanc*) alnes.

Ítem, quinze torcaboques grans de cotó de escacats de gra de ordi, nous, y huit alamandesques nous

Ítem, huna peça de dos enpua⁴⁵ de filet; tira onze alnes

Ítem, unes mànegues de cetí carmesí, ab freses d'or sobre cetí blanch, en los brahons tan solament, i de mig en avall, pla

Ítem, huna alna de tovalles escacades de escach de miga rajola

Ítem, huna vanoveta de criatura.

En la casa de la senyoria d'Alboi⁴⁶

En la sobredita casa de senyor del dit lloch del Boy, foren atrobats los béns mobles següents:

Primo, en lo porche de dita casa, hun llit de posts de deu y dotze, ab sis posts y dos petges, envernecat, usat.

⁴⁰ Sembla que aquesta segona línia hauria d'anar la primera, i la seqüència seria la lògica: en la cambra del confessor hi havia una caixa enllandada, dins la qual trobaren els objectes relacionats tot seguit.

⁴¹ La descripció de l'objecte indica que era un sonall, accepció que no recull del DCVB.

⁴² Vivó es la vora del teixit. Tampoc recull l'accepció l'esmentat diccionari.

⁴³ Ací tovallola fa referència a les fundes dels coixins.

⁴⁴ Tela blanca de cotó.

⁴⁵ Empuar és una tècnica de teixit.

⁴⁶ No hi ha cap separació en el llistat. Es tracta d'una còpia, en la que, per error se'n passaren de línia, perquè de Santa Clara continua sense més en la casa de la senyoria d'Alboi, i diu, a més: "En la sobredita casa", quan no figura citada amb anterioritat.

Ítem, en lo primer estudi de dita casa, fonch attrobat hun llit de posts, ab cinch posts y dos petges

Ítem, dos matalaffs grans, blanchs, plens de llana, usats

Ítem, una bànova grossa antiga

Ítem, un cofre vell a modo de landat, buyt

Ítem, un caxó de dos caxons per a tenir lo pa

Ítem, en lo retret de dita casa fonch attrobada huna caxa gran de noguer, ab son pany y clau, dins la qual fonch attrobat lo següent:

Primo, huyt pessets de llens de lli y estopa; tiren totes quaranta-nou alnes

Ítem, quatre pesens de llens de lli grosset; tiren trenta-dos alnes

Ítem, dotze torcabouques quarants de franja de scach menut

Ítem, huna peça de llens de calicuch⁴⁷ nova, nova

Ítem, huna pesa de tovalles cordonades de stopa; tira deu alnes

Ítem hun papalló de lli y cotomiga (*sic*) ab sa manteta, nou

Ítem hun cobertor morisch forrat de tela verda

Ítem, huna peça de tafatà megre; tira quatorze alnes

Ítem, hun cofre chich ab dos peus, dins lo qual foren attrobats sis llançols de companya

Ítem, altre cofre chich, usat, ple de roba de vestir de dit don Juan y don Francés

Ítem, hun llit de posts ab cinch posts y dos petges y dos matalaffs grans blanchs, usats

Ítem, dos caxes, la huna landada y l'altra plana, buydes

Ítem, en la cambra de dita casa, damunt dit estudi, fonch attrobat lo següent:

Primo, un llit de posts ab cinch posts y dos petges, ab hun matalaff

Ítem, altre llit de posts ab quatre posts y dos petges, ab dos matalaffs plens de llana

Ítem, tres gerres farineres ab hun caffèz de farina

Ítem, tres coffres vells buyts

Ítem, en la capelleta de dita casa fonch attrobat hun davantaltar de riça

Ítem, huna casulla de tela de cortina, obrada de roses, forrades de tela blava y hun camís blanch, dos tovalles, huns corporals y huna ara

Ítem, dos canelobres de llautó, usats

Ítem, en la cuyna, ans del estudi de dita casa, foren attrobades sis cadires de cuyro usades y nou de costelles, usades

Ítem, una caxeta chica de ligat, usada

Ítem, dos taules, huna de noguer, ab una faxeta de tercià⁴⁸ entorn y altra de pi, amb sos peus y cadena

Ítem, hun alambiu de colar aygua

Ítem, hun plat de llautó

Ítem, en lo çeller olier de dita casa foren attrobades quatre gerres olieres, les tres plenes de oli, cavent vint-y-set arroves de oli cascuna, poch més o menys, y la huna de dites quatre gerres vint-y-huna arrova de oli, poch més o menys, e una altra gerra oliera ab dotze arroves de oli, poch més o menys

Ítem, tretze gerres olieres, entre grans y mijanceres, buydes, ab ses cubertores

Ítem, quatre arroves, poch més o menys de lli en bri

Ítem, en altre seller olier de dita casa foren attrobades trenta-cinch gerres olieres grans⁴⁹ y miganceres, usades, buydes

Ítem, dos tabayretes de tenir olives, la huna plena y l'altra buyda

⁴⁷ Paraula de lectura incerta.

⁴⁸ Tarsia, ornament de fusta embotida.

⁴⁹ La paraula està corregida, no obstant, en el context s'entén que vol dir grans.

Ítem, tres cànters grans o arroves olieres, buydes
 Ítem, huna prensa ab tot son adrez de prensar vi, usada
 Ítem, tres destrals, dos grans y huna chica
 Ítem, dos paletes de ferro pera moldre les olives
 Ítem, en lo çeller del vi de dita casa fonch attrobat lo següent:
 Primo, dos botes plenes de vi vermell, de XXXII cànters cascuna, y hun tonell de deu
 cànters, ab hun poch de vi vermell
 Ítem, tres gerretes, dos plenes de vi vermell y una buyda, chiques
 Ítem dos parells de portadores
 Ítem, una gerra de XXXVI cànters, poch més o menys, plena de vi vermell
 Ítem, set gerres vinaderes grans, buydes y tres trencades
 Ítem, hun torn de filar seda, ab cinch rodes
 Ítem, en la cuyna de baix de dita casa, foren attrobades les coses següents:
 Primo, dos conques, ço és: huna gran y huna chica
 Ítem, dos cànters de aram nou
 Ítem, dos paelles, huna gran y altra migana, usades
 Ítem, tres asts de ferro, dos grans y hun chich
 Ítem, quatre cresols vells
 Ítem, dos calderes chiques, velles
 Ítem, tres legons usades, dos exades y hun fes y hun cap martell
 Ítem, en lo pastador de dita casa, fonch attrobada una pastera de pi, migana, usad, y dos
 ferros del foch
 Ítem, dos posts del forn, huna gran y altra chica
 Ítem, dos librells de pastar y quatre çedaços, hun legonet, quatre olles de terra
 Ítem, en lo estable de dita casa foren attrobades dos mules y hun macho de albarda; la
 huna castanya escura y l'altra de pèl parda, y lo macho de pèl castany
 Ítem, un ase pardo y quatre albardes velles
 Ítem, en la cambra del escuder de dita casa fonch attrobat un llit de posts y dos petges y
 hun matalaff vell, ple de llana
 Ítem, un coffre landat antich, ab son pany y clau, buyt
 Ítem, en la cambra dels coloms hun coffre gran vell buyt y dos barcelles
 Ítem, en la cambra del forment foren attrobats tres caffiços poch més o menys, de
 forment
 Ítem, altres tres caffiços, poch més o menys, de avena
 Ítem, hun caffiç poc més o menys de arroz roig
 Ítem, cinch quarters de cansalada
 Ítem, huna perola per a fer menjar blanch
 Ítem, cinch tabayres, quatre chiques y huna gran; dos de tenir sal y una de lli de Chelva,
 miges y dos plenes de sal y les altres buydes
 Ítem, cinch olles, huna gran y quatre chiques, noves, y dos dotzenes de plats y escudelles
 de pisa, noves⁵⁰
 Ítem, un teler per a fer vetes y hun brez⁵¹ usat
 Ítem, hun coci gran, mig de sal, migana y una gerreta chiqueta plena de sal blanca e dos
 pales de fusta
 Ítem, deu arroves de capells de seda, poc més o menys, sens secar

⁵⁰ Pisa era el nom emprat sovint per a els plats i demés objectes de servir taula d'obra envernissada i daurada de Manises.

⁵¹ Bres és un bressol o una cistella.

Ítem, sexanta-sis ovelles maiors y trenta borregues, en les quals setanta-sis (*sic*) ovelles és entès hun mardà.⁵² Les quals ovelles té a miges Pere Chiquet y huna cabra
Ítem, dos cabres, tres çegalles⁵³ y un cabronet te Francés Arbuix, àlies Samoy, et vasall de dit lloch del Boy

Censals, testaments i drets. Documents guardats en Alboi

Ítem, en un estudi de dita casa, fonch attrobada huna caxa de pi, tall de Barcelona, ab son pany y clau, dins la qual foren attrobades les cartes, llibres e coses següents:

Actes del llibre de censals.

Primo, un llibre gran de forma de full, en la primera carta del qual estan memoriades e calendat lo original carregament y descendències de aquells dos-cents trenta-tres sous, quatre dinés censals que a dita herència fa e respon la Generalitat de la ciutat e regne de València, pagadors a XXIII dies del mes de març en una paga; los quals carregaments e títols dejús inventariant se especificaran.

Ítem, en la segona carta de dit llibre estan continuats los calendaris del original carregament e intermediaris de aquells cinch-cents sous censals que la dita Generalitat de la dita ciutat e regne de València cascan any fa e fer és tenguda la dita herència, pagadors a VI de abril e octubre, migerament, que es poden quitar per preu de set milia cinch-cents sous, moneda reals de València; los quals carregament e intermedis dejús inventariant dit censsal *de verbo ad verbum*, seran especificats.

Ítem, en dit llibre fonch attrobada una çeda *ad lungum*, ab senyal de forma del general carregament de aquells CCCC sous censals que a dita herència cascan any fa e fer és tenguda la Vall de Uxó e universitat de aquella a XXVI de cascan mes de febrer y agost migerament, ab la qual apar com, Abdulazís Alí, moro y síndich de dita Vall de Uxó vené e originalment carregà a mossén Gisbert Valeriola, cavaller, dits CCCC sous censals, ab carta de gràcia per preu de quatre milia sous de dita moneda. És rebuda dita carta per lo discret en Pere Roca, quòndam, notari, a XXVI dies del mes de febrer, any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCC.

Ítem, fonch attrobada en dit llibre altra çeda, segons en prothocol rebuda per en Pere Vernet, notari, ciutadà de Xàtiva, a XVIII de juliol, any MD dos, ab la qual appar com, en Pere Ferrer, laurador de la villa de Montesa e altres veneren y originalment carregaren al magnífich mossén Joan de Sentboy,⁵⁴ cinquanta-quatre sous censals cascan any, pagadors a XVIII de juliol en una paga.

Ítem, fonc attrobada en dit llibre altra çeda, segons en prothocol de carregament de censsal rebut per lo fit en Pere Vernet, notari, a XVIII de juliol dit any MD dos, ab la qual appar com los honorables en Joan Jornet, laurador e Gràcia, sa muller, *simul et in solidum*, veneren y originalment carregarent al dit magnífich mossén Joan de Sentboy XXXVII sous, II dinés censals a nou de juliol, que's poden quitar per preu de sinch-cents sous.

Ítem, en dit llibre fonch attrobada altra çeda, segons en prothocol, de original carregament de censsal rebut per lo dit en Pere Vernet, quòndam, notari, en lo dit chalendari a XVIII de juliol del any MD dos, ab la qual appar com los honorables en Johan Soriano, laurador de la villa de Vallada y altres veneren y originalment carregaren a dit mossén Joan

⁵² Mardà: mascle de l'ovella destinat a la procreació.

⁵³ Segall es diu a una cria de cabra.

⁵⁴ El document cita també a dos Joan Sentboi diferents. Un, mort en 1444, era oncle de Francesc Sentboi, i aquest altre que va morir en desembre de 1502, era Joan Sentboi Fenollet, fill del dit Francesc Sentboi i pare d'Eleonor Sentboi, casada amb el Francesc Sanç d'Alboi, major. El cognom Sentboi el trobem amb diferents grafies.

de Sentboy y als seus XXXXV sous censsals, ab carta de gràcia, per preu de sis-cents sous de dita moneda.

Ítem, altra çeda, segons en prothocol, de aquells XXXXV sous censsals, rebuda per lo dit en Pere Vernet, notari, a XVIII de juliol, any MD dos, ab la qual se mostra com en Pasqual Gil e Ysabel, sa muller, vehins del lloch de Vallada, veneren y originalment carregaren al dit mosén Joan de Sentboy XXXXV sous censsals, ab carta de gràcia per preu xxx lliures de la dita moneda.

Ítem, altra çeda de carregament de censal rebut per en Pere Vernet, notari, en lo dit calendari de XVIII de juliol, any MD dos, ab la qual appar com los honorables en Domingo Navarro e Johan Navarro, lauradors del dit lloch de Vallada y altres del dit lloch de Vallada, veneren y originalment carregaren al dit mosén Joan de Sentboy y als seus XXXXVIII sous, sis dinés censsals, per preu de XXXXIII lliures de la dita moneda.

Ítem, més avant fonch atrobada en dit libre huna çeda altra de carregament de censsal, rebut per lo dit en Pere Vernet, notari, a XVIII de setembre, any mil DXVIII, ab la qual appar com, lo honorable e discret en Miquel Cerdà, notari, ciutadà de Xàtiva, vené y originalment carregà al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy y als seus, CXXXIII sous, III dinés censsals, ab carta de gràcia, que's poden quitar per preu de C lliures.

Ítem, en lo mateix llibre. Al peu de dita ceda, finch atrobada una memòria, de la mà de dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy escrita, ab la qual fa memòria com ab certa carta rebuda per en Jaume de Ayerbe, notari de la villa de Engara, a XXVIII de agost, any MCCCCLVIII, en Pere Pareja e Miquel Peres, de dita villa, veneren y originalment carregaren al magnífich mossén (*blanc*) de Sentboy, XXXIII sous, III dinés censsals ab carta de gràcia.

Ítem, en dit llibre fonch atrobada altra ceda de original carregament de censsal rebut per lo honorable e discret en Luch Pardo, notari, ciutadà de Xàtiva, a tres dies del mes de abril del any MD cinch, ab la qual se mostra com en Jaume Marco, laurador, vehí de dita villa de Enguera, y altres veneren y originalment carregaren al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy y als seus, XXXXV sous de la dita moneda, censsals, ab carta de gràcia, per preu de XXX lliures.

Ítem, en dit llibre fonch atrobada altra çeda de carregament de censsal, rebuda per en Luch Pardo, notari dejusdit, a XXIII de janer any sobre dit MD cinch, ab la qual se mostra com en Pasqual Eximenes, laurador de la vila de Enguera, Joan Eximenes y altres de dita vila, veneren y de nou carregaren al dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy y als seus, cinquanta *solidos* de la dita moneda, censsals, per preu de quaranta-sis lliures.

Ítem, fonch atrobada en dit llibre altra ceda, segons en prothocol, de original carregament de censal rebut per lo discret Ausiàs Costa, notari, a XXIII de giner, any MDXI, ab la qual se mostra com los honorables en Joan Luch y sa muller, *simul et in solidum*, veneren y originalment carregaren a la noble dona Elionor Sans del Boy, senyora dels béns del dit noble don Francés Sans,⁵⁵ quòndam, senyor del Boy y als seus, LXXXX sous censsals per preu de mil dos-cents sous.

Ítem, altra çeda de carregament de censsal rebut per dit Ausiàs Costa, notari, ciutadà de Xàtiva, a XI de agost any MD onze, ab la qual consta com, en Gerony Costeja, çabater, habitador de Xàtiva, e Margarita, sa muller, veneren e de nou carregaren a la dita noble dona Elionor Sans del Boy, mare e donatària del dit noble don Francés Sans e als seus, cent vint sous censsals per preu de mil huy-cents sous de la dita moneda.

⁵⁵ Aquesta Elionor que ací li diu Sanç, amb el cognom del marit, era Elionor Sentboi, donatària dels béns de dit marit, Francesc Sanç, els quals eren els pares del Francesc Sanç d'Alboi, mort en 1533, amb el qual no deu confondre's.

Ítem, altra ceda del original carregament de censsal rebut per dit Ausiàs Costa, notari, a XXX de dembre, any MDXII, ab la qual appar com, en Joan Carrió de la villa de Enguera y altres, veneren a la sobredita noble dona Elionor Sans del Boy y als seus XXXXV sous de la dita moneda, çensals, que's poden quitar per preu de XXX lliures de la dita moneda.

Ítem, altra ceda de original carregament de censsal, rebuda per lo desusdit en Ausiàs Costa, notari, a IIII de febrer dit any MDXII, en e ab la qual se mostra clarament, com los honorables en Miquel Martí, Joan Garcia, Antoni Garcia y altres particulars de la dita villa de Engara veneren e de nou carregaren a la dita noble dona Elionor Sans del Boy, viuda, y als seus, dos-cents sous de la dita moneda censsals, per preu de tres milia *solidos*.

Ítem, fonch atrobada en dit llibre altra çeda, segons en prothocoll, de un acte de promessa rebut per lo desús dit Ausiàs Costa, quòndam, notari, a XI de agost MDXII, ab la qual appar com, los honorables en Johan Auger e Lucia, còniuges, vehins del lloch de Vallada, y altres, se constituïren principals i donaren special obligació en aquells XXXXV sous censsals, carregats per en Pasqual Gil e sa muller a dit senyor del Boy, per preu de XXX lliures, ab carta rebuda per lo dit en Pere Vernet, notari, a (*blanc*) de juliol del any MD dos.⁵⁶

Ítem, en dit llibre fonch atrobada altra çeda, segons en en prothocoll, de un acte de original carregament rebut per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XXIII de setembre del dit any MDXII, ab la qual appar com los magnífichs en Pere y Loís Maneu veneren y originalment carregaren a la dita noble dona Elionor Sans del Boy CCCIII sous, VI dinés censsals, per preu de MDCC sous de la dita moneda.

Ítem, altra ceda de un acte de promesa e indempnitat rebut per lo dit Ausiàs Costa, notari, a VIII de dembre any mil DXII ab la qual se lig com en Joan Albinyana, laurador, vehí del lloch de Canals, promés al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, e als seus, per a la festa de Sent Joan *tunch* primer vinent, ab tot effecte, lur e quitar aquells XXVI sous, VI censsals, venuts y originalment carregats per en Sebastià Sibri y dit don Francés Sanç a mossén Gaspar de Malferit, ab carta rebuda per en Luch Pardo, notari, a XXVII del mes de octubre, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil CCCCLXXXIII.

Ítem, altra çeda, segons en prothocol, de hun acte de venda de terra, rebut per lo dit en Ausiàs Costa, notari, a XV dies de abril, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil DXIII, ab la qual se mostra com, lo honorable en Pere Albert, llaurador de Xàtiva, vené hun tros de terra olivar en la partida de Bixquert, sots certes affrontacions limitat e conffrontat, a la dita noble dona Elionor Sans, mare y donatària del dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy.⁵⁷

Ítem, altra çeda de carregament de censal rebut per los dit Ausiàs Costa, notari, lo primer de octubre del any MDXVI, ab la qual se mostra com Abraham Cirida, moro del raval de la dita ciutat, y sa muller, veneren y originalment carregaren al dit noble don Francés Sans,⁵⁸ setanta sous de dinés de la dita moneda, censals, per preu de mil sous de la dita moneda.

Ítem, més avant, en dit llibre, fonch atrobada altra çeda de carregament de censal, rebut per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XX de juny any MDXVII, ab la qual appar com los nobles don

⁵⁶ Es tracta d'una subrogació de l'obligació de respondre pel préstec, fet per uns veïns de Vallada a altre veí de Vallada. El notari Ausiàs Costa era jueu convers -tota la seua família va ser processada per la Inquisició. Una germana seua estava casada amb Galceran Sanç

⁵⁷ L'anotació deixa constància que Francesc Sanç, pare, senyor d'Alboi, havia comprat un olivar en Bixquert, que va passar a ser propietat de l'esposa, Elionor Sentboy i com aquesta havia mort en 1527, l'heretaria Francesc Sanç Sentboy, fill i testador, difunt en 1533.

⁵⁸ Si fins a 1513 figura com a compradora de terra o censals Elionor Sentboi, viuda de Francesc Sanç, en aquest document de 1516, any en que es va casar, ja intervé el fill Francesc Sanç Sentboi.

Galceran Lançol y dona Elionor Lançol, senyora de l'alqueria dita de Lançol,⁵⁹ en les Rahanes, veneren e originalment carregaren al dit noble don Francés Sans, senyor del Boy, CVI sous, III dinés, per preu de mil D sous de la sobredita moneda.

Ítem, altra çeda de hun acte de promesa feta per lo dit don Galceran Sanç de fer fermar a dita Elionor en dit carregament dins temps d'un any, rebut dict acte per dit Ausiàs Costa, notari, en lo predit kalendar.

Ítem en dit llibre fonch attrobada altra çeda, segons en prohocol, de original carregament de aquells CLXVI sous censsals venuts y originalment carregats per en Luís Ripoll y Caterina, sa muller, al magnífich mossén en Francés de Sentboy, rebut dit carregament per lo honorable e discret en Pere Casanova, notari, a XXIII de febrer, any MCCCCLX.

Ítem, en dit llibre fonch attrobada altra ceda del original carregament de aquells DLXXXV sous, VIII dinés denssals, venuts y originalment carregats per en Berthomeu Rufles, quòndam, laurador, e Berthomeu Muntalbà, al magnífich en Francés de Sentboy per preu de set milia sis-cents setanta-set *solidos*, sis diners, rebut predit carregament per lo dit en Pere Casanova, notari, a XI de juliol del any MCCCCLXXVII. Tot lo restant de dit llibre restava blanch y sens scriure.

Ítem, dins dit libre foren attrobades dues cedes en paper em forma de full, solteres, la una de les quals és de aquells CXXVII sous, VI, censsals que ha dita tutela, cura y herència fan e responen los fills y hereus del magnífich en Loís Martí Tallada, quòndam, cavaller, venuts y originalment carregats per lo dit Martí Tallada e Betriu, sa muller, a la dita noble dona Elionor Sans, mare e donatària del dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, per preu de noranta lliures, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XXI de dembre any MDX.

E altra és treta del original carregament de aquells LXIII sous, II dinés censsals venuts y originalment carregats per en Francés Llopis, llaurador del lloch e baronia de Canals y sos fills al dit noble don Francés Sans, ab acte de carregament rebut per en Francés Fuster, notari dejús scrit a tres de setembre any MDXXXI.

Actes en forma.

Ítem, en dita caxa fonch attrobat hun fex de cartes en pargamí y actes trets en sa pública forma y trellats autèntichs.

La primera de les quals és un trellat autèntich de la clàusula de la herència del últim testament d'en Jaume Pla, àlies Vinet Saltons, de Barçelona, rebut per en Llorens Belliseu, notari, ciutadà de la ciutat de Barçelona, a VIII de febrer, any MCCCCXXVIII.

Ítem, altra carta, en sa pública forma, del últim testament de la magnífica na Elionor de Castellvert, filla del magnífich mossén Guerau de Castellvert, de la casa del marquès de Villena, e muller del honorable en Miquel Sans, fet dit testament en Xàtiva a XVI dies del mes de agost, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jhesuchrist MCCCLXXXI, rebut per en Joan Martinis, notari, e publicat per lo mateix notari a XXI de agost del dit any MCCCLXXXI.

Ítem, altra carta en sa pública forma, de donació feta per lo magnífich mossén Jaume de Sentboy, cavaller, marmessor del últim testament d'en Francés de Torres, quòndam, ciutadà, a Gaspar y Francés de Torres, germans, fills d'en Guillem de Torres, rebuda per en Pere Ponç, notari, a XXVII desembre del any MCCCCLXIII.

Ítem, altra carta en sa pública forma, ab la qual appar com, en Joan Corberan, donzell, menor de dies, habitador de dita ciutat de Xàtiva, e Damiata, sa muller, en sos noms propis,

⁵⁹ Més avant passaria a propietat dels Torrelles, prenent aquest nom que és el que ha perdurat: Torrella.

e la dita Damiata hereua particular de na Ysabel de Torres, àvia de aquella, muller de Martí de Torres, veneren la novena part per indivís dels molins de Canals al magnífich mossén Francés de Senboy, per preu de sis-cents-cinquanta sous, rebuda per lo dit en Pere Casanova, notari, a III de giner, any mil CCCXXXII,⁶⁰ ab la àpoca de dit preu.

Ítem, altra carta en sa pública forma, ab dos pergamins cosits, ab la qual se mostra com en Anthoni Jovellí e Jaume Çolivera, jurats de la ciutat de Xàtiva, e Guillem Rubey de Palada, en cert nom, en lo dit nom de jurats, e com a síndichs de la dita ciutat, establiren a Bernat de Torres tres casals de molins fariners, ab certs pactes e condicions. Fonch rebut dit acte del establiment en sa pública forma, segons és dit, tret per lo honorable e discret en (*blanc*), notari, a VIII de agost, any MCCCCLXV.⁶¹

Ítem, altra carta de venda en sa pública forma, per lo dit en Pere Casanova, notari, a XXV de giner, any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCXXXX, ab la qual se lig com lo magnífich mossén Joan Corveran de Let, habitador de Xàtiva, y Loís de Fenollet veneren al dit mossén en Francés de Sentboy, cavaller, la quarta part per indivís dels molins de Canals.

E altra carta en sa pública forma de trellat auctèntich, tret de un sindicat y establiment fahents per als dits molins de Canals, fet en Xàtiva a dos de giner, any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLXXV e rebut dit acte.

Ítem, dues cartes públiques en sa pública forma, rebudes per lo honorable e discret en Pere Anrich, notari, scerivà de la sala e consell de dita ciutat de Xàtiva, a XVI dies del mes de dembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor MDXVII, la huna de les quals és lo sindicat fet per lo consell de dita ciutat a n Francés Abril,⁶² notari, ciutadà de dita ciutat y síndich de aquella, donant-li poder per a vendre y originalmnet carregar al dit noble din Francés Sans CCCCLII sous, VIII dinés censsals a carta de gràcia per preu de set mília cent-cinquanta sous de la dita moneda. E l'altra carta és lo original carregament de dit censsal.

Ítem, altra carta en sa pública forma, del acte de la reparació del original carregament e àpoca, de aquells D sous, reals de València censsals que la Generalitat de la ciutat e regne de València fa e respon a dita herència, carregats per los (*il·legible*) noble y magnífichs diputats al dit magnífich mossén Joan Sentboy, per preu de set mília D sous, ab carta rebuda per en Jaume Gisquerol, notari, ciutadà de València, scrivà de la dita Generalitat a XV de octubre, any MCCCCLXXXII.

Ítem, altra carta en sa pública forma, rebuda per lo honorable e discret en Lorens Demont y lo dit Ausiàs Costa, notari, a XVI dies del mes de juny del any MDXV, ab el qual se mostra com los magnífichs en Joan Guillem Català, senyor de dita Vall de Alcalà, y Elionor Àngela Gomis, muller de aquell, constituïren en e per dot de mi, la dita dona Àngela Català de Sans al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, cinquanta-cinch mília sous de la dita moneda.

⁶⁰ Són els molins paperers que Francesc Sanç cita com a seus més avant. Ací veiem com, en ocasions, les propietats eren compartides: molins fariners, senyories, etc., sembla indicar que els tres casals de molins fariners, existents en Canals, eren propietat de la ciutat, perquè varen ser els jurats els que els establiren a Bernat Torres. *Establir* era el terme legal que aplicaven antigament per indicar una concessió, com ara la d'un carreró per afegir-lo al solar del costat. Com el document especifica "ab certs pactes e condicions", no devia tractar-se d'una venda o concessió definitiva, sinó temporal del domini útil, per certs anys o amb alguna percepció econòmica.

⁶¹ En interessant document, en el que, a més de deixar constància dels noms dels jurats de Xàtiva dels anys 1494-1495

⁶² En 1549 va ser elegit clavari de l'almodí: "Elecció de clavari del almodí a Francesc Abril, ciutadà." *Índex de Manual de Consells 1500-1549*. Any 1549, F. 277v. En 27.10.1572 estava casat amb Anna Guitart, segons ARV. Clero, *Libro viejo de censos de la mensa común de primera clase de la colegiata de Xàtiva*, que comença en 1514, n° 3175, f 90. Vegeu *Diplomatari*, Doc. 15721027.

Ítem, altra carta en sa pública forma, rebuda per los sobredits en Lorens Demont y Ausiàs Costa, notaris, a VIII de giner del any MDXVI, ab la qual se mostra com lo dit mossén en Joan Guillem Català feu pagament de cinquanta mília sous dels dits cinquanta-cinch mília *solidos* al dit senyor del Boy.

Ítem, altra carta en sa pública forma. de la capitulació feta entre los magnífichs mossén Odoart Guillem Scrivà, cavaller, habitador de València, i mossén Francesch de Sentboy, donzell, habitador de Xàtiva, sobre la venda de l'Alcúdia, rebuda dita capitulació per en Pere Çabater, notari, lo primer dia del mes de abril, any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXXXIII.⁶³

Ítem, altra carta en sa pública forma, del últim testament de la magnífica na Isabel de Sentboy, muller del magnífich Francés de Sentboy, ab lo qual feu e constituí hereu seu propi e universal al magnífich mossén en Joan de Sentboy,⁶⁴ fill de aquella, rebut per lo honorable e discret en Bernat Portadora, quòndam, notari, ciutadà de Xàtiva, a nou de giner any MCCCCLVII, e publicat per dit notari a XII de dits mes e any.

Ítem, altra carta en sa pública forma, de venda rebuda per lo discret en Joan Borrell, notari, quòndam, ciutadà de Xàtiva, a XXIII de octubre del any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCXXXII, ab la qual apar com, en Mateu Martí, ciutadà de Xàtiva, vené a la magnífica na Francesca Sanç, vidua relictà del magnífich en Miquel Sans, quòndam, donzell, i als seus, unes cases situades en la dita ciutat de Xàtiva, en la parròquia de Santa Maria, en lo carrer dit de Muncada, sots certes affrontacions limitades e conffrontades.⁶⁵

Ítem, altra carta en sa pública forma del original carregament de aquells cinch-cents XXXIII sous, III diners censals, pagadors a VII de setembre, que's poden quitar per preu de VIII mil sous, per los quals, per la magnífica na Elionor Llançol, donzella, filla del noble don Galceran Llançol, habitadriu de la ciutat de Xàtiva, com a senyora, detenedora e possehidora del lloch e alqueria dita dels Llançols, situada en la orta de la dita ciutat de Xàtiva, foren carregats a la noble dona Elionor Sans del Boy, mare del dit noble senyor del Boy, rebut dit carregament per lo dit Ausiàs Costa, notari, a vint-y-tres dies del mes de setembre del any mil cinch-cents tretze; del qual censal fan inventari eo per a el present de la carta de aquells

⁶³ En 1433 Francesc Sentboy va vendre l'Alcúdia de Canals a Eduard Guillem Escrivà, és a dir, encara no era dels Crespi de Valldaura, circumstància poc coneguda en la historiografia. Sarthou ho cita en *Datos para la Historia de Játiva*: "En la alquería de la Alcudiola de Canals estableció la ciudad, a B. de Samboy, a censo, en 1353, según escritura ante Jaime Xofré; y en 1432 la vendió al caballero Eduardo Escrivá ante el notario Pedro Sabater." I en altra cita del mateix llibre: "Alcudia.- La alquería de la Alcudiola (hoy Alcudia de Canals), fue también de la baronía; y con escritura que recibió el notario Jaime Jofré en 8 kalendas Septiembre de 1353, la estableció y vendió la ciudad a Berenguer de Samboy con el derecho de cobrar éste ciertos frutos o parte de ellos en las doce heredades que tenía dicha Alcudiola, con la obligación de mejorarlas y reconocer por señor de ellas a la ciudad y su baronía no reclamarle otro derecho a la ciudad y pagarle 133 sueldos anuos de pensión y demás condiciones estipuladas. Después, por escritura que recibió Pedro Sabater, notario, vendió al caballero Eduardo Escrivá dicha alquería de la Alcudiola y sus doce heredades en 8 Octubre 1432, dicho Berenguer de Samboy".

⁶⁴ Dita Isabel de Sentboy no és altra que Isabel Fenollet Torres, esposa de Francesc de Sentboy, la qual, en aquest esment la citen amb el cognom del marit. Encara fa més fosca la interpretació del passatge, que diga que Joan de Sentboy fora fill "aquella", o siga d'Isabel, com si no fora un fill comú, sinó només d'ella en un hipotètic matrimoni, anterior, malgrat que a l'hereu també li diu Sentboy. És possible que siga un error del copista, que hauria transcrit "aquells", per "aquella", vist que en dos ocasions més torna a nomenar-se dit Joan de Sentboy com a fill de Francesc.

⁶⁵ Mateu Martí estava casat amb Joana de Borja Martí, germana del cardenal Alfons de Borja, futur papa Calixte III. La compradora va ser Francisca Giner (ací amb el cognom del marit), viuda de Miquel Sanç Ripoll, senyor d'Alboi. Són els avis del mestre de Montesa Francesc Sanç. No sabem de quina casa o cases es tracta. Siga com siga degué anar a parar al patrimoni de Francesc Sanç d'Alboi Senboy, senyor d'Alboi, besnet de la compradora, que és la raó per la que figura entre els béns de la seua herència.

Ítem, altra carta en sa pública forma del original carregament de aquells quatre-cents quinze sous, dos dinés per la dita Elionor Lançol a la dita noble donatària universsal del dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, per preu de sis mília sis-cents quaranta-tres sous, quatre dinés, rebut per dit Ausiàs Costa, notari, lo primer de març del any MDXV.

A. Altra carta en sa pública forma de donació en contemplació de matrimoni de v mil sous de renda, feta y fermada per lo magnífich en Francés de Sentboy al magnífich mossén Joan de Sentboy, rebuda per los discrets en Pere Soler y Jaume Sisquerol, notaris, a XXVII de giner, any MCCCCLXXXI.⁶⁶

Ítem, fonch atrobada altra carta en sa pública forma, de últim testament del magnífich mossén Bernat de Sentboy, rebut per en Pere Ferrer, quòndam, notari, a XV dies del mes de abril, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil CCCC cinch, e publicat per lo mateix notari, sots cert calendari, ab lo qual feu e constituí hereu seu al magnífich mossén Jaume de Sentboy.

Ítem, altra carta, en sa pública forma, del últim testament del magnífich en Berenguer de Sentboy, quòndam, ciutadà de la dita ciutat de Xàtiva, rebut per lo discret en Berthomeu Vidal, quòndam, notari, a XXVIII de mars, any MCCCXVIII^o, e per lo mateix notari publicat sots cert calendari, en e ab lo qual dit testament feu e constituí hereu seu propi e universal al magnífich mosén Berenguer de Sentboy, fill de aquell.

Ítem, altra carta, en sa pública forma, del últim testament eo trellat autèntich del últim testament de la magnífica na Elionor de Castellvert e codicills de aquella, rebut dit testament per lo discret en Joan Martinis a XVI de agost, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu Jesuchrist MCCCCLXXXI, en e ab lo qual dit testament, la dita Elionor de Castellvert filla del magnífich mossén en Guerau de Castellvert e muller del magnífich mossén Miquel Sans, feu e constituí hereu seu propi e universal fill de aquella.⁶⁷

Ítem, altra carta, en sa pública forma del original carregament, de aquells dos mília sous de la dita moneda, censsals, que feya e responia la dita ciutat de Xàtiva, pagadors cascun anys en les festes de Nadal y Sent Joan, que's poden quitar per preu de XXVIII mil sous, per los quals, per lo honorable e discret en Ferrando de Sent Ramon, quòndam, notari, com a síndich de la dita universitat de la ciutat foren carregats al noble don Guerau de Castellvert, de la casa del marqués de Villena, rebut dit carregament per lo discret en Francés Fiscal, quòndam, notari, a XXIII de juny MCCCCLXXXVIII.

Ítem, altra carta, en sa pública forma, de la possessió del lloch de Roseta, presa per en Bernat Arnau Ferrer, quòndam, donzell, comprador de dit lloc de Roseta, rebut dit acte de possessió per los scrivans de la cort de la governació de dita ciutat a VII de giner, any mil CCCCLXIII, la qual carta no és autenticada.⁶⁸

B. Ítem, altra carta en sa pública forma de les cartes nubcials fetes e fermades per y entre lo magnífich en Francés Sans, donzell, ab la magnífica Elionor de Sentboy, rebuda per lo dit en Pere Casanova, notari, a XVI de setembre del any mil CCCCLXXI.

⁶⁶ Han de Pertànyer a generacions posteriors, perquè el Joan Sentboi fill de Francesc que tenim identificat va tindre fills cap a 1443. O bé es tracta d'un error del copista.

⁶⁷ Aquest testament està duplicat, amb la circumstància que en cap dels dos registres diu a qui va nomenar hereu universal.

⁶⁸ Roseta havia pertangut a Miquel Sanç Ripoll, casat amb Leonor de Castellvert, mort en 1422. Degué heretar-la el seu fill Bernat Sanç Castellvert, dit Bernat Ripoll de Castellvert, el qual va morir en 1462. Ateses les dates, sembla que, als dos anys el nou hereu va decidir vendre dit lloc. El fet que dita venda quede recollida en l'inventari dels béns d'herència de Francesc Sanç d'Alboi Sentboi deu ser per acreditar la legitimitat d'haver heretat l'import de la venda, que li vindria per ser nét de Pere Sanç, Giner, fill de Miquel Sanç Ripoll.

Ítem, altra carta en sa pública forma de compra de hun olivar de secà, que solia ésser de Pere Loís Comes, situat en la orta de Xàtiva, en la partida dita del Genovés.⁶⁹ Affronta ab terra de la senyoria del Boy a tres parts, y ab terra de Baltasar Sans y ab barranch dit d'en Peres, rebuda per los scrivans del magnífich justícia major de Xàtiva a XIII de febrer MCCCCLXXXVIII, registrada al peu de la execució justiciada en dita cort.

Ítem, en dita caxa fonch atrobat altre bolic de cartes en pergamí, la primera de les quals, en sa pública forma, feta e fermada per lo spectable senyor Sancho Roís, vizcompte de Gayano⁷⁰ al magnífich en Luch Sans,⁷¹ cavaller, habitador de Xàtiva, de aquells DCXVII sous, VIII dinés censals que fa e respon la ciutat de Xàtiva, pagadors a XXII de juny y dembre migerament. E són de aquells IIM sous de la dita moneda, censals, venuts y originalment carregats per en Ferrando de Sent Ramon, quòndam, notari, síndich de la dita ciutat, al dit mossén Guerau de Castellvert, los quals sis-cents dèsset sous, huyt dinés, se poden quitar per preu de XI mil sous. És rebuda dita carta de venda per en Pere Monsoriu, notari de València, a dos de giner, any MCCCCLXXXVI.

Ítem, altra carta en sa pública forma de venda de dits DCXVII sous, VI dinés censals, feta per la magnífica na Elionor Sans al dit spectable senyor Sancho Roís, biscompte de Gayano, rebuda per lo honorable en Guillem March, quòndam, notari, a XVIII de dembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor MCCCCLXXXV.

Ítem, altra carta en sa pública forma de hun trellat autèntich de dues clàusules de pagament de dot fet per la noble dona Castellana Sancho de Vilanova, al noble don Francés de Vilanova, rebut per lo discret en Berthomeu Rodrigues, notari, quòndam, ciutadà de la ciutat de València e el dit Ausiàs Costa, notari, a XXVII dies del mes de abril, any MD cinch.⁷²

Ítem, altra carta chica en pergamí de un trellat autèntich tret de la clàusula de la herència del últim testament de la noble dona Elionor Sancho de Vilanova, filla del magnífich en Jordi Sancho, rebut per lo honorable e discret en Joan Miquel, notari, quòndam, ciutadà de Xàtiva, a XXII dies del mes de agost, any MCCCCLXXXVI.

Ítem, en dit bolich eo plech de cartes, fonch atrobada altra carta en sa pública forma, de hun sindicat fet per los particulars de la vila e moreria de Planes per a vendre y originalment carregar cert censal al magnífich mossén Joan Guillem Català, rebut per lo discret en Guillem Peris, notari, de la villa de Coscentayna, en la qual carta no y ha kalendari, per ço com hi falte la mitat de totes les línees envés la fi de aquelles, com estiga dit pergamí partit per mig y no es trobe sinó la mitat, continent la mitat de les línees vers lo principi de aquelles.

Ítem, altra carta, en sa pública forma, del original carregament de aquells quatre-cents noranta-set sous, sis dinés censals, carregats per Matheu Oltra e Azmet Bensateo, moros, vasalls y habitants y síndichs de la villa e baronia de Planes al dit mossén Joan Guillem

⁶⁹ En altres ocasions, les terres situades al voltant de El Genovés les descriuen com pertanyent al *territori* de El Genovés, terme de Xàtiva. Ací li aplicaren el concepte de *partida*. Els senyors territorials solien adquirir terres lliures adjacents amb les pròpies, les quals, per aquest procediment, passaven irregularment ser de règim senyorial.

⁷⁰ Sancho Ruís de Lihori, II vescomte de Gayano/Gallano/Gagliano, títol italià concedit a son pare quan va ser virrei de Sicília en època de Martí l'Humà.

⁷¹ No hem vist cap Sanç de nom Lluç en cap genealogia de l'extensíssim llinatge. Tanmateix, en l'apunt següent es nomena a l'esposa, Elionor Sanç, la qual, com hem dit més amunt, era Eleonor Sentboi, esposa de Francesc Sanç. Amb la qual cosa podria ser que Francesc Sanç tinguera com a segon nom Lluç, o bé que es tracte d'error del copista, confonent Lluís amb Lluç.

⁷² Si aquest document figura entre els pergamins dels béns del testador, ha de tindre algun nexa d'unió, per compra o herència.

Català, per preu de VII mil CCCCLXII sous, rebut dit carregament per lo discret en Guillem Peris desusdit, a XVII de maig del any MD tres.

Ítem, altra carta de àpoca, en sa pública forma, de tres mília huyt-cents cinquanta-cinch sous, huyt diners, a compliment de aquells trenta-tres mília *solidos*, los quals, per certa concòrdia, lo dit don Francés Sans devia al noble don Loís Sans, son germà, rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XII de agost del any MDXVI.

Ítem, en dita caxa fonch atrobada una ceda del original carregament de aquells XXXXV sous censsals venuts y originalment carregats per en Joan Àngel, laurador, vehí de la villa d'Engara y Joana, sa muller, al dit don Francés Sanç, quòndam, senyor del Boy, per preu de XXX lliures, rebuda per en Loís Palomares, notari de la villa de Engara, a XXVI de octubre MDXI, los quals XXXXV sous censsals respon huý en Jaume de Huesca, llaurador de dita vila, com a detenidor de la special obligació de dit censsal per aquell compra, ab carta de compra rebuda per dit Loís Palomares, notari, a XVIII de mars any MDXXI, la ceda de la qual venda està junta ab dit carregament, y foren trobades dites cedes en dita caxa e posades en lo llibre gran de censsals.

C. Ítem, en la mateixa caxa fonch atrobada una ceda mig esquexada dels últims codicills del magnífich mossén en Joan de Sentboy, rebut per en Pere Avella, notari de València, a XVIII de dembre del any MD dos, e publicats per dit notari a XXI de dits mes e any, ab los quals codicills feu e constituí hereu seu propi e universal al dit noble don Francés Sans, ab pacte e condició que cascun any responga al dit noble don Loís Sans, altre de dits tudors y curadors, mil CC sous de moneda reals de València cascun any pagadors en cert termini.

Ítem, altra ceda en paper, del original carregament de aquells LXXV sous de la dita moneda, censsals, que's poden quitar per preu de cinquanta lliures, per les quals, per los honorables en Berthomeu Solbes y altres foren venuts y originalment carregats al dit don Francés Sans, rebut dit original carregament per lo honorable y discret en Martí Garí, notari, ciutadà de Xàtiva, a huyt de noembre, any MDXXIII, la special obligació del qual censal posseheix huý y està en domini del dit hereu per via de compra de Cort per aquell feta per la Cort del magnífich justícia en lo civil e criminal de la dita ciutat de Xàtiva, sots cert kalendari.

Ítem, altra carta en paper de original carregament de aquells XXXVII sous, VI, censals, pagadors a XXII de abril, que's poden quitar per preu de XXV lliures, per les quals foren venuts y originalment carregats per en Pere Ferrero y Andreu Perales, major de dies, jurats de Vallada, a'n Pere González, donzell, rebut per en Berthomeu Navarro a XXII de abril, del any mil DXVII.

Ítem, fonch atrobada altra ceda del original carregament de aquells CL sous, que fa e respon en Miquel Ferri, vehí de la villa de Xixona, al magnífich mossén Johan Mora, en nom de tudor y curador d'en Jaume de Casanova y per obs de aquell pagadors a xxx de abril MD set.

Ítem, una çeda de huna procura fermada per Caterina Rexach e de Gonçalves, muller de Pere Gonçalves, de Vallada, a dit Pere Pere Gonçalves, ab poder per a fer venda de dits XXXVII sous, VI dinés de Vallada (*sic*), rebuda per en Miquel Gironés, notari, a VI de febrer, any MDXXVII.

Ítem, altra carta en sa pública forma, ab la qual, lo magnífich mossén Odoart Guillem Scrivà, confessà haver rebut del magnífich mossén en Francés de Sentboy certes cartes en sa pública forma, rebuda per en Bernat de Gallach, notari, a V de juliol any mil CCCXXXXXVI.

Ítem, altra carta de venda de certes possessions feta y fermada per la honorable na Lúcia Ferrer, vidua, muller que fonch de Bernat Ferrer, quòndam, texidor, a Abrahim Xep, moro

del dit lloch del Boy, rebuda per en Miquel Alomar, notari, a quatre de agost, any MCCCCXIII, per preu de LXVIII sous. A y àpoca del dit preu.

D. Ítem, altra carta en sa pública forma del últim testament del dit mosén Francés de Sentboy, rebut per en Pere de Casanova, notari, en lo lloch de Canals, a XVI de maig del any MCCCCCLXXVI, e publicat per dit notari a VIII de juny M quatre-cents LXXXII, en e ab lo qual feu e instituhí hereu seu proprii e universsal al dit mossén en Joan de Sentboy, fill de aquell.

Ítem, altra carta en sa pública forma eo trellat auctèntich, de un acte fet y fernet per na Maria de Çelma, muller del magnífich en Guillem Ramon Català, donzell, habitador de València, senyora del primer censsal carregat sobre la Vall de Uxó a la dita Vall, donant licència a la universitat de dita Vall per a carregar certs censsals sens encórrer en pena alguna. Rebut dit acte per en Guerau Figuerola, notari, a XXI de febrer any MCCCC.

E com no y agués, ne a notícia de dits nobles tudors y curador y usufructuària fins lo present dia, més cartes, actes y contractes en dita casa fossen attrobats ne pervenguts, feren inventari, memorial y capbreu dels censsals y debitoris ab responsió de interés dejús scrits.

Censsals

E primerament, feren inventari memorial e capbreu de tots aquells tres-cents setanta-cinch sous censsals que a dita herència cascun any fa y són tenguts fer los honorables en Jaume Llopiz e Andreu de la Plaçuela y Pere Gaçó, vehins de la villa de Ayora, e Pere Gonçalves, vehí de la villa eo lloch de Vallada, en esta forma; ço és: dit Jaume Llopiz, cent trenta-cinch sous censsals de dita moneda, pagadors a dotze de febrer, que's poden quitar per preu de noranta lliures. Los quals dits cent trenta-cinch *solidos* foren capbrevats per dit Jaume Llopiz y confessats respondre al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta de capbreu e confessió rebuda per lo honorable e discret en Martí Garí, notari, ciutadà de la desusdita ciutat, a quatorze dies del mes de noembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu, mil cinch-cents vint-y-cinch.

Pere Gaçó

E lo dit Pere Gaçó de dits CCCLXXV sous respon trenta-tres sous censsals cascun any, pagadors a XIII de noembre, que es poden quitar per preu de vint-y-dos lliures de dita moneda y foren venuts y originalment carregats per dit Pere Gaçó y altres a dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta de original carregament executòria rebuda per dit Martí Garí, notari, a XIII del dit mes de noembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil cinch-cents vint-y-cinch

Andreu de la Plaçuela

E lo dit Andreu de la Plaçuela respon quaranta-dos *solidos*, pagadors en dit termini, que es poden quitar per preu de vint-y-huyt-lliures, per les quals, per lo dit en Andreu y altres, fonch carregat dit censsal de dits quaranta-dos *solidos* censsals al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta rebuda per dit Martí Garí, notari, en dit calendari.

Pere Gonçalves

En Pere Gonçalves del dit lloch de Vallada, fa e respon de dit censsal, cent sexanta-cinch sous, pagadors en dit termini, que's poden quitar, *instrumento gracie mediante*, per preu de cent deu lliures, carregats per Pere Gonçalves y altres a dit senyor del Boy, ab carta rebuda per dit Martí Garí, notari, en dit calendari.

Avinyó

Ítem, de aquells CL sous de la dita moneda, censsals, que fa e respon lo honorable en Miquel Avinyó, llaurador, de la dita ciutat de Xàtiva, com a detenedor e possehidor de la special obligació, pagador cascun any en la festa de Sent Joan, e són de aquells cinch-cents

setanta-cinch sous, nou dinés censals de la dita moneda, venuts y originalment carregats per en Berthomeu Ruffes y altres al magnífich mossén Francés de Sentboy, ab carta de original carregament rebuda per lo honorable en Pere Casanova, notari, a VII de juliol, any mil quatre-cents setanta-set, per preu de set mília sis-cents setanta-set sous, sis dinés.

En après dit censsal pertanygué al magnífich mossén en Joan de Sentboy, fill y universsal hereu de aquell, ab testament de dit Francés de Sentboy *desuper* kalendat. Últimament, lo dit mossém Joan de Sentboy, ab sos últims codicills *desuper* kalendats, feu e constituí hereu seu universsal al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy.

Oltra

Ítem, de aquells dos-cents sexanta-hun sou censals de la dita moneda que fa e respon en Pere Oltra, llaurador de Xàtiva, detenidor de la special obligació, pagadors en dit termini, e són part dels sobredits cinch-cents setanta-cinch *solidos*, nou dinés.

Xàtiva

Ítem, de aquells sexanta-quatre sous, nou dinés, censsals que fa la ciutat de Xàtiva, pagadors a tres de febrer y agost migerament, part de aquells dos mília cinch-cents sous censsals, venuts y originalment carregats per lo honorable en Ferrando Ferran, síndich de la dita ciutat a'n Joan de Natera, ab carta rebuda per en Pere de Gallach, notari, a huyt de febrer, any mil tre-cents noranta-huyt per preu e rahó de quatuorze mília lo miller.

En après, en Martí de Natera, hereu del dit Joan de Natera, lur padre, consta de la herència ab testament rebut per en Martí Roís, notari, a (*blanc*), del mes de (*blanc*) any mil quatre-cents (*blanc*), vené dos-cents sous censsals dels dits dos mília cinch-cents sous censsals de la paga de febrer a'n Leonart Villar, argenter, ab carta de venda rebuda per en Rodrigo de Roís, notari de València, a quinze de dembre any mil quatre-cents cinch.

En après, lo dit en Lorens Vilar, argenter, revené al dit Martí de Natera los dits dos-cents sous censsals ab carta rebuda per en Miquel de Mora, notari de Xàtiva, a nou de agost, any mil quatre-cents set.

En après, lo dit Martí de Natera, en dit nom e na Elionar, sa muller, veneren a'n Martí de Torres, tudor de Francés Esquer de Torres e de na Betriu, sa germana, dos-cents setze sous censals axí dels dits dos-cents que foren del dit Leonart Vilar com dels que li restaven dels dits dos mília cinch-cents sous censsals de les pagues de febrer y agost, ab carta rebuda per Miquel de Mora, notari, a tres de setembre, any mil quatre-cents set.

En après, los sobredits dos-cents set sous huyt dinés censals foren reduits a dos-cents dos sous, tres dinés, censsals, ab carta rebuda per lo discret en Miquel Cerdà, notari, de Xàtiva, a quatuorze de maig, any mil quatre-cents déset.

En après, los dits dos-cents dos sous, tres dinés censsals del dit en Martí de Torres, tudor de Francesquet de Torres e de na Barçellona, germana sua, los quals, après mort de la dita na Barçelona foren tots del dit en Francés de Torres y après són pervinguts a na Francesca, muller de Gonçalbo de Scobar, germana del dit en Francés, de vida de aquella, ab testament de dit en Francés, fet en Barçelona per Anthoni Dezvern,⁷³ notari, a CCIII de giner, any mil quatre-cents vint-y-hu, e publicat en València per en Pere de Castellar, notari, a díhuyt de agost, any mil quatre-cents vint-y-tres.

En après, dels dits dos-cents dos sous, tres dinés censsals, en Esteve Cubells, procurador substituït de Gonçalbo de Scobar, procurador de la dita na Francisca, vené a'n Luís Sans

⁷³ Lectura dubtosa del cognom.

cent trenta-set sous, dis dinés censals ab carta rebuda per en Joan Borrell, notari de Xàtiva, a dèset de setembre, any mil quatre-cents vint-y-quatre.

En après, sexanta-quatre sous, nou dinés censals dels dits dos-cents dos *solidos*, tres dinés censals, foren donats ab altres béns per lo magnífich mossén Jaume Sentboy, marmesor de dit en Francés de Torres, segons consta de la marmessoria ab actes fets y continuats en la Cort del magnífich justícia en lo civil y criminal de la ciutat de Xàtiva, rebuts per en Jaume Olzina, regent la scrivania de dita Cort, a XX de maig, any mil quatre-cents xixanta-hu, al magnífich en Francés de Sentboy, cavaller de Xàtiva, com a curador d'en Gaspar y Francés de Torres, germans, per les causes en dita donació contengudes, ab carta rebuda per en Pere Pons, notari, a vint-y-set de octubre, any mil quatre-cents sexanta-quatre.

En après, dits sexanta quatre sous, nou dinés censals, pertanygueren a han pertangut al dit mosén Francés de Sentboy, ab carta de rebuda per lo honorable e discret en Bernat de Gallach, notari, a tretze de setembre, any mil quatre-cents setanta-quatre. En après, tots los béns del dit mosén Francés de Sentboy pertanygueren al magnífich mossén Joan de Sentboy, quòndam, cavaller, fill y hereu de aquell, ab lo últim testament de dit mossén Francés de Sentboy *desuper* calendat.

Finalment, ab sentència donada per los honorables e discrets en Francés Ferran e Gaspar Joan Rugat, notaris, rebuda per lo honorable e discret en Pere Aranda, notari, a tretze (*blanc*) del any mil cinch-cents tres, registrada al peu de un compromés, rebut per lo dit en Perot Aranda, notari, a vint-y-cinch dies del mes de abril del mateix any mil cinch-cents tres, fermat per los nobles dona Ysabel de Bellví y de Sentboy, quòndam, senyora de la Foya, e lo dit senyor del Boy, de part altra, los dits sexanta-quatre sous, nou dinés çensals foren adjudicats al dit noble don Francés Sans.

Xàtiva

Ítem, de aquells quatre-cents cinquanta-dos sous, nou dinés çensals, rendals e annuals, sens loïsme e fadiga, que's poden quitar per preu de huyt mília cent-cinquanta sous de la dita moneda. Los quals fa e respon cascun any la universitat e singulars de la ciutat de Xàtiva, pagadors a quinze dels mesos de giner e juliol migerament. E foren carregats per lo honorable e discret en Francés Abril, notari, síndich de dita ciutat de Xàtiva, al dit noble don Francés Sans,⁷⁴ quòndam, senyor del Boy, ab carta de original carregament, rebuda per lo honorable e discret en Pere Anrich, notari, ciutadà y scrivà dels magnífichs jurats de dita ciutat, a quinze dies del mes de dembre del any mil cinch-cents vint-y-set, del qual censsal són deguts dos-cents vint-y-sis sous, quatre dinés e mealla, de la paga de giner pus prop passat

Xàtiva

Ítem, fan inventari, memorial e capbreu de tots aquells sis-cents sous de la dita moneda, censals, rendals e annuals, que fa e respon la dita universitat y singulars de la dita ciutat de Xàtiva, pagadors a (*blanc*) del mes de giner en una paga, los quals, migançant carta de gràcia, es poden rembre e quitar per preu de nou mília sous de la dita moneda, per los quals, per lo honorable en (*blanc*) notari, (*blanc*) síndich de dita ciutat, foren venuts e originalment carregats al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta rebuda per lo dit en Pere Anrich, notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*) any mil cinch-cents (*blanc*).

Costeja

Ítem, de tots aquells cent vint *solidos* de la dita moneda que fa e respon lo honorable en Gerony Costeja, çabater, vehí de la ciutat de Xàtiva, pagadós cascun any a onze dies del mes de agost [en] una paga, que's poden rembre e quitar per preu de mil huy-cents sous, per los

⁷⁴ Aquest Francesc Sanç, senyor d'Alboi que va intervindre en un carregament de l'any 1527 és el menor, perquè son pare homònim havia mort cap a 1512.

quals, per lo dit mestre Hierony Costeja y sa muller, *simul et in solidum*, foren venuts y originalment carregats al dit senyor del Boy, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XI de agost, any mil cinch-cents onze, la çeda del qual censsal és en lo llibre de censsals.

Albera

Ítem, de tots aquells cent quaranta-sis sous, huyt dinés censsals rendals e annuals, sens loÿsme e fadiga, que fa e respon la senyora del lloch de Miralbó, com a detenedora de la special obligació, pagadors cascun any a vint-y-tres dies del mes de febrer. E los quals, migançant carta de gràcia, es poden quitar per preu de dos mília dos-cents sous, per los quals foren venuts e originalment carregats per los honorables en Loís Ripoll y Caterina, quòndam, cònjuges, al dit magnífich mossén Francés de Sentboy, ab carta rebuda per lo dit en Pere Casanova, notari, a vint-y-tres de febrer, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents sexanta. Lo qual carregament eo çeda de aquells és en lo llibre gran de censsals e lo qual censal, en après, ab lo últim testament del dit mossén Francés de Sentboy e últims codicills del dit mossén Joan de Sentboy, fill y hereu de aquell, *desuper* calendats pertangueren al dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy.

Augers

Ítem, tots aquells cinquanta-tres sous, quatre dinés de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que a dita herència fa e fer és tengut en Joan e Miquel Auger, de la villa de Vallada, y ses mullers, pagadors a XX de juliol en una paga, los quals, migançant carta de gràcia, es poden quitar per preu de huyt-cents sous; e per los quals cinquanta-tres sous-quatre dinés censsals, los dits Augers e mullers d'aquells se constituïren originals carregadors, e donaren ad aquells special obligació, ab acte rebut per en Ausiàs Costa, notari, a XI dies de agost del any mil cinch-cents doze. En lo qual censal, segons lectura de dit acte, són compresos aquells quaranta-cinch sous censsals que responia en Pasqual Gil. És dita çeda en lo llibre dels censsals, e del qual censal, segons lo memorial del dit senyor del Boy són degudes quatre pagues; ço és: los anys MDXVIII, XXX, XXXI e XXXII.

Mulet

Ítem, tots aquells quaranta nou sous, sis dinés que a dita herència tots anys fa e fer és tengut en Pere Mulet, del lloch de Vallada, eo los hereus de aquells, pagadors a XVIII de juliol, que es poden quitar per preu de sis-cents sexanta sous de la dita moneda, per los quals, per en Domingo Navarro e Joan Mançano de Vallada, foren venuts e originalment carregats a mossén Joan de Semboy ab carta rebuda per lo honorable e discret en Pere Vernet, notari, a denou de juliol del any mil cinch-cents dos, la çeda del qual censal és en lo llibre gran.

En après, ab los últims codicills del dit mossén Joan de Semboy, *desuper* calendats, tots los béns de aquell pertanygueren al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy. E del qual censsal són degudes, segons lo memorial del dit senyor del Boy, la paga del mes de juliol del any MDXXXII.

Pere Ferrer

Ítem, de aquells cinquanta-quatre sous de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que fa e respon en Pere Ferrer, llaurador de Vallada eo hereus de aquell, pagadors cascun any a XVIII de juliol una paga, que es poden quitar per preu de set-cents vint sous de la dita moneda. Per los quals, per lo dit Pere Ferrer e altres foren venuts y originalment carregats al dit mossén Joan de Sentboy, ab carta de original carregament rebut per lo dit en Pere Vernet, notari, a XVIII de juliol, any mil cinch-cents dos.

En après, ab los dessusdits codicills pertangueren a dit senyor del Boy los dits cinquanta-quatre sous censsals. E dels quals, segons dit memorial, són deguts cent vint sous; ço és:

dotze sous de resta de la paga del any MDXXX e lo restant de les pagues dels anys XXXI e XXXII.

Vila

Ítem, de aquells trenta-set sous, sis dinés de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que a dita herència cascun any fa e respon en Joan Vila, abaxador, del lloch de Vallada, detenedor e posseïdor de la special obligació, pagadors a XVIII de juliol, los quals, migançant carta de gràcia, es poden quitar per preu de cinch-cents sous. Per los quals, per los honorables en Joan Jornet, llaurador del dit lloch de Vallada, e Gràcia, sa muller, *simul et in solidum* foren venuts e originalment carregats al dit mosén Johan de Sentboy, ab carta rebuda per lo dit en Pere Vernet, notari, a XVIII de juliol del dit any mil cinch-cents dos.

En après, dit censal, ab dits codicills ha pertanygut a dit senyor del Boy. Del qual censsal són deguts setze sous de la paga del any mil DXXVIII. E les altres pagues après següents, és la çeda de dit censsal en lo llibre dels censsals.

Moscardó

Ítem, fan inventari de aquells quinze lliures, set sous de la dita moneda, les quals deuen Luís Moscardó de Benigànim; ço és: noranta-cinch *solidos* de resta dels preu de hun macho, e dotze sous de mig caffèz de dachsa, e lo restant, de resta de preu de fulla e de dos caffèços de forment, e açò fet compte entre dit Moscardó e la dita dona Àngela Català de Sans, vidua desudita.

Soriano

Ítem, de aquells quaranta-cinch sous que a dita herència fa e fer és tengut en Joan Soriano, de lo lloch de Vallada, y altres, pagadors a XVIII de juliol, los quals, migançant carta de gràcia se poden quitar e rembre per preu de sis-cents sous de la dita moneda.⁷⁵ Per los quals, ab carta rebuda per lo dit Pere Vernet, notari, a XVIII de juliol del any MD dos, foren venuts e originalment carregats per dits Joan Soriano e Joanna, cònjuges, y altres, a dit mossén en Joan de Sentboy, la çeda del qual és en lo llibre de censsals. E del qual censsal segons dit memorial, són deguts quaranta-cinch sous de la paga del any MDXXXII.

En après, tots los béns del dit mosén Joan de Semboy, ab dits codicills pertanygueren al dit senyor del Boy.

Marco

Ítem, *etiam* feren inventari de tots aquells quaranta-cinch sous de la dita moneda, censsals, que a dita herència fa e respon en Jaume Marco e Joana Parici, de la villa de Enguera, pagadors cascun any a tretze de abril, una paga, que es poden quitar e rembre per preu de sis-cents *solidos*. Per los quals, ab acte rebut per en Luch Pardo, notari, a tres de abril del any mil cinch-cents cinch, per los dits Jaume Marco, e sa muller foren venuts e originalment carregats al dit don Francés Sans. Del qual censsals és la çeda en lo llibre de censsals, del qual censsal són degudes dos pagues, fins abril propassat.

Ítem, de aquells cent vint-y-nou sous. Quatre dinés de dita moneda, rendals e annuals de violari, que a dita herència fan e responen Riusech, morisco del lloch de Carcre, y Mahomat Roig, del lloch de Anna, novament convertits, pagadors a tres de dembre, que's poden quitar per preu de (*blanc*). E los quals, per lo dit preu foren venuts y originalment carregats per los sobredits novament convertits, òlim moros, y altres, al magnífich mossén

⁷⁵ Aquestos censos redimibles a carta de gràcia rendaven el 7'5% anual. No obstant, lo més freqüent era que els censos a carta de gràcia foren hipotecaris, és a dir, responia un bé immoble o rústic, i si el capital no es redimia en un termini pactat, que solia ser de deu anys, la casa o el camp hipotecats passaven a propietat del prestador. No és el cas d'aquests censos, en els que veiem que responen hereus dels prestataris durant més de cent anys.

Gaspar Sans, quòndam, cavaller, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa,⁷⁶ notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*) any mil cinch-cents.

En après, lo dit mossén Gaspar Sans vené dit violari al dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta rebuda per (*blanc*) notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*), any mil cinch-cents(*blanc*). Del qual violari és deguda la paga de dembre del any propassat MDXXXII.

Maneus

Ítem, de aquells tre-cents tres sous, sis dinés de la dita moneda, censsals, que la dita herència fan e responen y fer són tenguts los magnífichs en Pere e Loís Maneus, jermans, ciutadans de Xàtiva, pagadors cascun any a vint-y-quatre de setembre, los quals, migancant carta de gràcia, se poden quitar per preu de quatre mília-set-cents sous. Per los quals, per los sobredits Pere e Loís Maneu, *simul et in solidum*, foren venuts e originalment carregats a dita dona Elionor Sans, muller del dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a XXIII de setembre, any MDXII. És la ceda de dit censsal en lo llibre gran de censsals.

Sarrió

Ítem, de aquells quaranta-cinch *solidos* de la dita moneda, censsals, que fa e respon a dita herència lo honorable en Miquel Sarrió, fill de Miquel, llaurador de la villa d'Enguara, pagadors cascun any a XXX de dembre, que's poden quitar per preu de sis-cents sous. Per los quals, per lo dit Miquel Sarrió y altres foren venuts e de nou carregats a la dita noble dona Elionor Sans del Boy, quòndam, mare del dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a trenta de dembre, any mil cinch-cents dotze. És la çeda en lo llibre de censsals; són deguts de pensions cent trenta-cinch sous de tres pensions, segons dit memorial.

Lançol

Ítem, de aquells quatre-cents quinze sous, dos dinés, censsals, rendals e annuals, que cascun any fa y és tengut fer lo magnífich mossén Joan Francés Scrivà, cavaller, en nom e com a detenedor e posseïdor de la especial obligació que és l'alqueria dita de Lançol, situada en les Rahanes, pagadós lo primer dia de cascun mes de març. Los quals, migancant carta de gràcia, se poden quitar per preu de sis mília-sis-cents-quaranta-tres sous, quatre dinés de dita moneda. Per los quals foren venuts e originalment carregats per la noble dona Elionor Llançol en cert nom a dita noble dona Elionor Sans, quòndam, mare del dit senyor del Boy, ab carta de original carregament rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, lo primer dia del mes de març, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil cinch-cents quinze.

Lançol

Ítem, de aquells cinch-cents trenta-tres sous censsals, rendals e annuals, sens loïme e fadiga, los quals respon lo dit mosén Joan Francés Scrivà en lo dit nom de detenedor de dita alqueria de Llançol, e especial obligació de dit censsals, pagadors a dèset de setembre. Los quals, migancant carta de gràcia, es poden quitar e rembre per preu de huyt mília sous de la dita moneda. Per los quals, ab acte de original carregament rebut per Ausiàs Costa, notari desusdit, a XXIII de setembre del any mil cinch-cents tretze, per la dita noble dona Elionor Llançol, en cert nom, foren venuts e originalment carregats a la dita noble dona Elionor Sans, quòndam, senyora del Boy e mare del dit don Francés Sans. És la carta de dit original carregament en pergamí atrobada.

Lançol

⁷⁶ Una germana del judeoconvers Ausiàs Costa, estava casada amb Gaspar Sanç.

Ítem, *etiam*, de aquells cent-sis *solidos*, tres dinés censsals e annuals, que fa cascan any e respon a dita herència lo dit mossén Joan Francés Scrivà en lo sobredit nom, pagadors a XXI de juny, e los quals, per los nobles don Galceran Llançol e Maria Magdalena, cònjuges, foren venuts e de nou carregats al dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta de original carregament, rebuda per dit Ausiàs Costa, notari, a vint de juny, any mil cinch-cents dèset, per preu de mil cinch-cents sous. La ceda del qual censal és en lo llibre de censsals.

Tallada

Ítem, per lo semblant, de aquells cent vint-y-set sous, tres dinés censsals que fa e fer és tenguda a dita herència la filla y hereua d'en Martí Tallada, quòndam, pagadors a XXI de dembre, que's poden quitar per preu de mil huy-cents *solidos*. Per los quals, per lo magnífich en Loís Martí Tallada e Betriu Corberan de Tallada, habitants de Xàtiva, foren venuts e originalment carregats a la dita noble dona Elionor Sans, quòndam, mare del dit don Francés Sans, ab carta rebuda per lo dit Ausiàs Costa, notari, a vint-y-hu de dembre del any mil cinch-cents deu. La ceda del qual censsal és en lo llibre dels censsals. És degut de penssons ordinàries de dit censsal del any mil cinch-cents XXVIII fins l'any mil DXXXII inclusive, e certa quantitat, la qual, al present ignoram de coses.

Los jurats de Vallada

Ítem, de aquells trenta-set sous, sis dinés censsals, los quals, a dita herència fan e fer són tenguts los justícia e jurats del lloch de Vallada cascan any pagadors a XXII dies del mes de abril. E los quals, migant carta de gràcia, se poden rembre e quitar per preu de cinch-sents sous, per los quals foren venuts e de nou carregats a mossén Pere Gonçalves, donzell, per los honorables en Pere Ferrero, major de dies, y Andreu Perales, major, en cert nom, ab carta de original carregament rebuda per lo honorable en Berthomeu Navarro, notari de dit lloch de Vallada, a XXII de abril del any mil cinch-cents dèset.

En après, lo dit censal, ab títol de venda feta per dit Pere Gonzàlez, rebuda per lo honorable e discret en Martí Garí, notari, a quatre de juny del any MDXVII pertanygué a dit don Francés Sans.

Saurina

Ítem, de aquells trenta sous, deu dinés de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que fa e respon a dita herència en (*blanc*) Saurina, del lloch de Canals, pagadors cascan any a (*blanc*), que's poden quitar per preu de (*blanc*), per los quals foren venuts e originalment carregats per lo dit Saurina al dit senyor del Boy, ab carta rebuda per lo honorable en (*blanc*), notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*), any mil cinch-cents (*blanc*). Del qual censsal e segons dit memorial, són degudes tres pagues.⁷⁷

Ferri

Ítem, de aquells cent cinquanta *solidos* de la dita moneda, censsals que fa e respon a dita herència lo honorable en Miquel Ferri de la villa de Xixona, en certs noms, pagadors a XXX de abril, una paga, los qual, migant carta de gràcia, es poden quitar per preu de dos mília sous. Per los quals, per lo dit Miquel Ferri, foren venuts e de nou carregats al magnífich en Joan Mora, ciutadà de Xàtiva, ab carta rebuda per Gaspar Portadora, notari, a trenta del mes de abril del any mil cinch-cents set.

⁷⁷ Resulta estrany que anotaren el cognom del creditor, la quantitat del deute i les anualitats pendents, informació que havia de constar en la carta de carregament. Tanmateix, és con si el redactor disposara de dita informació a través d'un document distint en el que no constaven dades tan fonamentals com la data i el notari. Però també podria ser que no volgueren que apareguera en l'inventari el nom del notari i la data, si és que dit notari haguera sigut el "de sempre", el cunyat convers dels Sanç, Ausiàs Costa, que en 1518 va ser relaxat per la Inquisició, com la majoria del seu llinatge.

En après, lo dit Joan Mora, en nom de curador d'en Jaume Casanova, fill natural del reverent mossén Jaume de Casanova,⁷⁸ en lo qual nom dit censsal li fonch estipulat, vené dit censsal al dit noble don Francés Sans, ab carta rebuda per en Ausiàs Costa, notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*), any mil cinch-cents (*blanc*).

Sirvent

Ítem, en aquells setanta-cinch sous de la dita moneda, censsals, que fa e respon a dita herència lo honorable e discret en Francés Sirvent, notari de la villa de Xixona, cascut any pagadors a setze de agost. E los quals, migançant carta de gràcia, se poden quitar per preu de cinquanta lliures de dita moneda. Per les quals, ab acte rebut per en Miquel Anguerot, quòndam, notari, a setze de agost, any mil cinch-cents deu, per lo honorable en Francés Sirvent, perayre, vehí de dita villa de Xixona, en certs noms, foren venuts e originalment carregats al dit en Joan Mora, en dit nom de curador de dit Jaume Casanova. Lo qual, en après, ab lo desusdit acte de venda rebut per dit Ausiàs Costa, quòndam, notari, en dit calendari, vené dit censsal, ensems ab los precedents, al dit senyor del Boy. És deguda de dit censsal la paga del mes de agost pus proppassat.

Lirida

Ítem, de aquells setanta sous, deu dinés de la dita moneda, censsals, rendals e annuals que fa e respon a dita herència Abraham Lirida, moro de la moreria de Xàtiva, eo los hereus de aquell, cascut any pagadors lo primer de octubre, que's poden quitar per preu de cinquanta lliures de dita moneda. Per les quals, ab acte de original carregament rebut per Ausiàs Costa, notari desusdit, lo primer de octubre, any mil cinch-cents setze, per lo dit Abraham Lirida, fill de dits cònjuges y altres, foren venuts e originalment carregats al dit noble don Francés Sans. Del qual censsal són degudes moltes pensions.

Ruviales

Ítem, de aquells huyt sous de la dita moneda, censsals, que fa e respon a dita herència en (*blanc*) Ruviales, de la villa de Enguera; del qual censsal no's troba altre vestigi ni títol, sinó sols lo memorial de mà del dit senyor del Boy.

General

Ítem, de aquells dos-cents trenta-tres sous, quatre dinés censsals, rendals e annuals, los quals a dita herència cascut any fa e és tenguda fer la Generalitat de la ciutat e regne de València, pagadors cascut any a XXIII de març, una paga. Són reduhits de aquells dos-cents cinquanta sous censsals, mitat de aquells cinch-cents sous de la dita moneda, censsals, venuts e originalment carregats por los reverent, noble e magnífichs diputats de dita Generalitat, als magnífichs en Francés del Bosch y en Joan de Semboy, quòndam, ciutadans de la dita ciutat de Xàtiva, per preu de set milia cinch-cents sous, ab carta de original carregament, rebuda per lo honorable e discret en Francés Scolà, notari, ciutadà de la dita ciutat de València, scrivà de la dita Generalitat, a XXII de mars, any mil quatre-cents vint-y-nou.

En après, ab carta de regonexença rebuda per lo honorable e discret en Miquel Escrivà, notari, ciutadà de dita ciutat de Xàtiva, a XI dies del mes de juny del any mil cinch-cents trenta, los dits en Francés del Bosch e mossén Joan de Semboy regonegueren a cascut dells dos-cents cinquanta sous dels dits cinch-cents sous censals.⁷⁹

⁷⁸ En aquest passatge es vol passar de puntetes per les circumstàncies. El reverent Jaume Casanova, (Xàtiva, c 1435-Roma 1504) que havia sigut canonge de la Seu de Xàtiva, va ser elevat al cardenalat per Alexandre VI, rang i títol que el document evita. No hem vist mai cap referència a aquest fill il·legítim, que era menor d'edat a primers del XVI, any que no podem ajustar perquè el registre de l'inventari no ho diu.

⁷⁹ En aquest censsal hi ha algun error de transcripció o omissió, perquè en 1429, Francesc del Bosch i Joan de Sentboi -quòndam, (és a dir ja havien mort quan es va redactar l'inventari en 1533)- compraren a la Generalitat

En après, lo dit en Joan de Semboy, ab son últim testament rebut per lo discret en Bernat Portadora, quòndam, notari, ciutadà de Xàtiva, a dos de juny del any mil quatre-cents trenta-nou, e publicat après mort de aquell per dit notari, a XV de juny, any mil quatre-cents quaranta-quatre, feu e instituhí hereu universsal al magnífich en Francés de Semboy, nebot de aquell. Lo qual, dit mossén de Semboy, en après, reduhí dits dos-cents cinquanta sous censsals a dos-cents trenta-tres, quatre dinés censsals, ab carta de redució feta en la ciutat de València, rebuda per lo discret en Jaume Coll, notari, scrivà de la Generalitat sobredita, a XXII de juliol del any mil quatre-cents quaranta-sis.

En après, lo mateix mosén Francés de Semboy, ab carta rebuda per los honorables e discrets en Pere Soler e Jaume Sisquerol, a XXVII de giner del any mil quatre-cents huitanta-hu, donà dit censsal, ensems ab altres, en contemplació de matrimoni del magnífich mossén Joan de Semboy desusdit.⁸⁰ Lo qual dit mossén Joan de Semboy, últimament, ab los precalendats codicills, feu hereu universsal al dit don Francés Sans, quòndam senyor del Boy.

General

Ítem, de aquells cinch-cents sous de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que cascun any fa e respon la dita Generalitat de la dita ciutat e regne de València, pagadors a sis dies dels mesos de abril e octubre, migerament. E los quals, migançant ab carta de gràcia, se poden quitar per preu de set milia cinch-cents sous de la dita moneda. Per los quals, per los reverent, noble e magnífichs deputats de dita Generalitat, foren venuts y originalment carregats al dit mossén Joan de Semboy, ab carta de carregament rebuda per lo dit en Jaume Sisquerol, notari, ciutadà de València y escrivà de la Generalitat, a quinze de octube del any mil quatre-cents noranta-dos.

En après, ab los predits codicills del dit mosén Joan de Semboy, tots los béns pertaygueren al dit don Francés Sans, nebot de aquell.

Planes

Ítem, de aquells tres-cents xixanta-hun sous, quatre dinés censsals, rendals e annuals, que fa e fer és tenguda la universsitat e singulars de la villa de Planes, cascun any pagadors a dèset de maig, e són restants de aquells quatre-cents noranta-set sous, sis dinés censsals, venuts e originalment carregats per en Matheu Oltra e Matheu Bensarco, vehins e síndichs de la villa de Planes, al magnífich mossén Guillem Català, quòndam, senyor de Alcalà, pare de mi, dita dona Àngela, y als seus, per preu de set milia quatre-cents xixanta-dos sous de la dita moneda, ab carta de original carregament, rebuda per lo honorable en Guillem Peris, notari de la villa de Cosentayna, de set de maig del any mil cinch-cents tres.

En après, lo dit mosén Guillem Joan Català y Elionor Àngela Català,⁸¹ cònjuges, *simul et in solidum*, transportaren dit censal, ensems ab altres, al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, en paga de la dot de aquell constituïda en lo temps del seu matrimoni amb mi, dita dona Àngela, ab carta de pagament e *in solutum dacio* rebuda per en Lorens Demont y Ausiàs Costa, notaris, a VIII de giner del any mil cinch-cents setze.

Xàtiva

Ítem, de aquells quatre-cents quaranta-hun sous, dos dinés de la dita moneda, censals, rendals e annuals, que fa e respon la universsitat⁸² e singulars de la dita ciutat de Xàtiva a dita

un censal de cinc-cents sous, i en 1530 -un segle després, “dits” Francesc i Joan, reconegueren ser titulars de la mitat cadascun.

⁸⁰ En aquest dos paràgrafs es tornen a esmentar els dos Joan Sentboi: el que va morir en 1444, i el fill del nebot, Joan Sentboi Fenollet, que es va casar en 1481.

⁸¹ El seu llinatge era Gomis.

⁸² Hem vist que alguns autors interpreten que la paraula *universitat* designa un nucli de població de major entitat que un lloc i menor que una vila, el que no és correcte. Al llarg d'aquest inventari, el terme s'ha emprat en

herència, pagadors a XV dies dels mesos de abril y octubre migerament. Los quals, migançant carta de gràcia, es poden quitar per preu de (*blanc*) sous de la dita moneda. Per los quals foren venuts y de nou carregats per lo honorable e discret en Esteve Bonança, notari, quòndam, ciutadà e síndich de la dita ciutat de Xàtiva, al magnífich en Ferrando Llopis, quòndam, mestre en arts e doctor en medicina, ciutadà de dita ciutat de Xàtiva, ab carta de original carregament rebuda per lo dit en Bernat de Gallach, quòndam, notari de dita ciutat de Xàtiva, a XXVI de maig del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents quaranta-nou.

En après, lo dit mestre Ferrando Llopis, ab son últim testament rebut per lo dit en Bernat Portadora, a (*blanc*) del mes de (*blanc*), any mil quatre-cents (*blanc*) feu e instituhí hereu seu universal al magnífich en Jordi Sancho, nét de aquells. Lo qual Jordi Sancho, en après, reduhí dit censsal a dits quatre-cents quaranta-hun sous, dos dinés censsals, ab carta rebuda per lo dit en Johan Amat, notari, a XII de juny del any mil quatre-cents quaranta-huyt.

En après, lo dit Jordi Sancho, ab son últim testament rebut per lo discret en Joan Segarra, notari de Xàtiva, a dèset de octubre del any mil quatre-cents setanta-cinch, e publicat per dit notari a XXI de dits mes e any, dexà dit censal a la magnífica na Ysabel Sancho, donzella, filla y hereua de aquell, quant a la propietat; e quan a la annua pensió, a la magnífica na Damiata Sancho, muller de aquell.⁸³

En après, dita Ysabel Sancho feu donació de tots sos béns a la dita Damiata Sancho, mare sua, ab carta rebuda per lo dit en Pere Soler, notari de Xàtiva, a VIII de juliol del any mil quatre-cents setanta-set. La qual dita Damiata Sancho, en après, ab son últim testament rebut per dit Pere Soler, notari, a XII de febrer, any mil quatre-cents setanta-nou, e publicat per dit notari a quatorze de febrer del any MCCCCLXXX, feu e instituhí hereues sues a ses filles. En après, ab sentència de divisió e partició feta entre dites filles y hereus de la dita Damiata Sancho, donada per los honorables e discrets en Francés Rugat e Joan Miquel, notaris, e rebuda per los scrivans del magnífich justícia en lo civil y criminal de dita ciutat de Xàtiva, registrada en la primera mà del llibre de peticions a XXII cartes a XXXI de maig del any mil quatre-cents (*blanc*) dit censsal pertanygué a dona Castellana Sancho de Villanova.

En après, lo dit censsal pertanygué al noble don Francisco de Villanova, pus jove, marit de la dita noble dona Castellana Sacho de Villanova, ab carta rebuda per lo discret en Berthomeu Rodríguez y lo dit Ausiàs Costa, notaris, a vint-y-set de abril del any mil cinch-cents cinch.

En après, don Francisco de Villanova, major de dies, don Francisco de Villanova, fill de aquell, ensems ab la dita dona Castellana, lur muller, transportaren dit censsal al dit mosén Joan Guillem Català, senyor de Alcalà; lo qual, ab lo precalendat acte de pagament, transportà dit censal al dit don Francés Sans, quòndam, gendre de aquell.

Enguera

Ítem, de tots aquells dos-cents sous de la dita moneda, censsals, rendals e anuals, que fan e responen a dita herència en Miquel Martí [e] Betriu, cònjuges y altres, vehins y habitants de la villa de Enguera, pagadors a XVIII de setembre en una paga. Los quals, migançant carta de gràcia, se poden quitar per preu de tres mília sous. Per los quals, per los dits cònjuges y altres foren venuts y originalment carregats a la dita Elionor Sans, ab acte rebut per Ausiàs Costa, notari, a quatre de febrer del any mil cinch-cents dotze. Del qual censsal és deguda la paga del any pus proppassat.

diverses ocasions, com també ací es veu, i sempre amb el mateix significat de “conjunt d’habitants”, i ho recalca encara més en afegir “i singulars” per a indicar que “tots els habitants i cadascun d’ells” responen del censal.

⁸³ Jordi Sancho estava casat amb Damiata, el cognom de la qual ignorem, perquè ací la citen amb el del marit. L’hereua del censal nomenada va ser la filla, però la pensió la percebria la viuda, dita Damiata.

Joan Gil

Ítem, de aquells trenta-nou sous de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que a dita herència fa e respon lo honorable Joan Gil, de la villa de Enguera, fill de Pasqual Gill, pagadors a (*blanc*) que's podem quitar per preu de (*blanc*) per los quals foren venuts e originalment carregats per (*blanc*).

La Vall d'Uxó

Ítem, de tots aquells quatre-cents *solidos* de la dita moneda, censsals, que fa e respon a dita herència la universitat de la Vall d'Uxó, pagadors cascun any a setze dies del mesos de febrer y agost, migerament, que's poden quitar per preu de sis mília sous. Per los quals, per Abdulazís, quòndam, moro, vassall e síndich de dita universitat, ab sindicat rebut per en Guerau Figuerola, quòndam, notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*) del any mil quatre-cents (*blanc*), foren venuts e originalment carregats al magnífich en Gisbert de Valeriola, quòndam, cavaller, ab carta de original carregament rebuda per en Pere Roca, notari, a setze de febrer del any mil quatre-cents (*blanc*).

En après, últimament, dit censal de huns en altres ha pertanygut al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab lo precalendat acte de pagament de la dot de mi, dita dona Angela, ad aquell fet y fermat per lo dit magnífich mossén Joan Guillem Català, quòndam, senyor de Alcalà. Del qual censal són degudes les pensions del any MDXXXIII inclusive, e de aquí ensús fins lo present any.

Millàs y Otanell

Ítem, de aquells tres-cents xixanta-sis sous, huyt dinés censsals, rendals e annuals, que fa e respon a dita herència la universitat dels llocs de Millàs y Otanell, pagadors a XIII dels mesos de mars y setembre migerament. E los quals foren venuts y de nou carregats per los magnífichs en Loís Carbonell, senyor de dits llocs, e sa muller, e Mahomat Abdulazís, quòndam, moro e síndich de dits llocs al dit en Gisbert Valeriola, ab carta de original carregament rebuda per en Guillem Olzina, notari, a XIII de setembre, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu, mil quatre-cents dihuyt.

En après, ab lo dit acte de pagament de dot y altres actes en aquell calendats, lo dit censsal pertanygué al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy. Del qual censsal sols és deguda la paga de mars proppassat.

Chiva

Ítem, de aquells cinch-cents noranta-tres sous, quatre dinés de la sobredita moneda que fa e respon a la dita herència la universitat e singulars del lloch de Chiva, pagadors a XXVIII dels mesos de abril y octubre migerament. Los quals, migançant carta de gràcia, es poden quitar per preu de nou mília cinch-cents sous. Per los quals, ab carta rebuda per en Llorenç Demont, notari de València, a XXVIII de octubre del any mil cinch-cents quinze per los nobles dona Joanna de Bellvís en son nom proprii e com a procuradriu de don Joan de Moncada, senyor de dit lloch de Chiva,⁸⁴ foren venuts e originalment carregats al dit magnífich mosén Joan Guillem Català, lo qual, ab dit pagament de dot, *desuper* kalendat, transportà dit censal a dit senyor del Boy. Del qual censal són degudes les pagues dels mesos de abril y octubre del any proppassat mil cinch-cents trenta-dos y la paga del present més de abril.

Beniatgar

⁸⁴ Joana de Bellvís estava casada amb Joan Moncada Cardona, senyor d'Aitona, gran senescal d'Aragó, mort en 1523.

Ítem, de aquells cinch-cents quaranta-cinch sous, nou dinés de la dita moneda, censsals, rendals e annuals, que fa a dita herència la universsitat dels llochs de Beniatgar e Foya de Salem, eo los nobles don Guillem Ramon de Bellvís⁸⁵ e dona Hierònima de Bellvís, senyors de dits llochs de la Foya de Salem e Beniatgar, pagadors a XXVIII de giner e juliol migerament. E los quals són part de aquells dos-cents setanta-nou *solidos* huyt dinés censsals, carregats per los sobredits cònjuges al dit Joan Guillem Català, ab carta rebuda per en Berthomeu Bodí, notari, a XXVIII de juliol del any mil cinch-cents quatorze.

En après, lo dit mosén Joan Guillem Català en paga de la dot per aquell constituïda al dit don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab la dita dona Àngela Català entre altres censsals, transportà al dit senyor del Boy los dits cinch-cents quaranta-cinch *solidos*, nou dinés censsals, ab acte de pagament eo *in solutum dacio* rebut per lo dit Lorens Demont, quòndam, notari *desuper* kalendat.

Beniatgar

Ítem, *etiam*, de tots aquells dos-cents sexanta-set sous, nou dinés censsals que a dita herència fa e fer és tenguda la mateixa universsitat de dits llochs de Beniatgar y Foya de Salem, pagadors en los sobredits terminis, que's poden quitar per preu de cinch mília sous, e són part dels sobredits tres mília dos-cents setanta-nou sous, huyt dinés censsals, en lo precedent capítol especificats.

En après, ab acte de pagament fet per dit mosén Joan Guillem Català al dit noble don Francés Sans, a compliment de paga de dita dot, rebut per dit Lorens Demont, quòndam, notari, a (*blanc*) del mes de (*blanc*) any mil cinch-cents dèset, los dits dos-cents xixanta-set sous, nou dinés censsals foren transportats al mateix don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy.

Miquel Cerdà

Ítem, de aquells cent trenta-tres sous, quatre dinés censsals, que fa e respon a dita herència lo honorable e discret en Miquel Cerdà, notari de la ciutat de Xàtiva, pagadors a VIII de setembre, que's poden quitar per preu de cent lliures de la dita moneda. Per los quals foren venuts y originalment carregats per lo dit Miquel Cerdà, notari, e Isabel, sa muller, al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, ab carta de original carregament rebuda per lo dit en Pere Vernet, notari, a VIII de setembre del any mil cinch-cents XVIII. Del qual censsal se deu la paga del any mil cinch-cents trenta-dos.

Francés Llopis

Ítem, de aquells xixanta-quatre sous, dos dinés censsals, que fa e respon a dita herència lo honorable en Francés Llopiz, llaurador del lloch e baronia de Canals, pagadors cascun any a quatre de setembre, una paga. Los quals, migantant carta de gràcia, se poden quitar per preu de trenta-cinch lliures. E los quals, ab carta rebuda per en Francés Fuster, notari dejús scrit, a tres de setembre del any mil cinch-cents trenta-hu per lo dit en Francés Llopiz e sos fills, foren venuts y originalment carregats al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy.

Xàtiva

Ítem, de aquells tres-cents huyt *solidos* deu dinés censsals, que fa e respon a dita herència la dita ciutat de Xàtiva, pagadós en la festa de Sent Joan de juny, que's poden quitar per preu de (*blanc*), e són part de aquells mil dos-cents trenta-cinch sous, quatre dinés censsals, reduhits de aquells dos mília sous de la dita moneda censsals, venuts y originalment carregats per en

⁸⁵ Guillem Ramon de Bellvís era cunyat de Francesc Sanç per estar casats amb les germanes Isabel i Leonor Senboi.

Ferrando de Sent Ramon, quòndam, notari, ciutadà e síndich de la dita ciutat de Xàtiva, a mossén Guerau de Castellvert, a rahó de quatorze mília per miller, ab carta rebuda per lo discret en Francés Sicar, quòndam, notari de la villa de Gandia, a XXIII de juny, any de la Nativitat de Nostre Senyor mil tres-cents huytanta-huyt.

Finalment, dits tres-cents huyt sous de dinés censals, ab carta rebuda per lo dit en Martí Garí, notari, a X dies del mes de juny del any mil cinch-cents vint-y-quatre, pertanygueren y foren transportats al dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor de Alboy.

Xàtiva

Ítem, de tots aquells cinquanta-nou sous de la dita moneda, censsals, que fa a dita herència la propdita ciutat de Xàtiva, cascun any pagadors a VIII de giner, que's poden quitar per preu de (*blanc*), e són part de major censal. E los quals cinquanta-nou sous censsals pertanygueren e foren transportats al dit noble senyor del Boy, ab lo desusdit kalendat, acte de pagament de dot a ell fet per lo dit mossén Joan Guillem Català, quòndam, senyor de Alcalà.

Xàtiva

Ítem, de tots aquells nou-cents quaranta-hun sous, hun diner de la sobredita moneda, censsals, rendals e annuals, que's poden quitar per preu de (*blanc*), pagadors tots anys a XXII dels mesos de mars y setembre, migerament. E són part de aquells tres mília sous de la dita moneda, censals, venuts y originalment carregats per lo honorable en Joan de Gallach, notari e síndich de la dita ciutat de Xàtiva, al magnífich en Bernat de Gallach, de Casa de la Reyna,⁸⁶ ab carta de original carregament rebuda per lo honorable e discret en Guillem March, quòndam, notari, a XVII de mars, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil quatre-cents XVII, per preu de quaranta mília sous de dita moneda.

En après, lo dit en Bernat de Gallach, en paga de la dot per aquell constituïda a na Yolant de Gallach, filla sua, entre altres censsals transportats al magnífich mosén Luís Bou, ciutadà de la ciutat de València, mil cinch-cents dels dits tres mília sous censsals, ab carta de carregament e *in solutum dacio* rebuda per lo honorable e discret en Jaume Ferrando, notari de la ciutat de València, a deu de febrer del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents vint-y-cinch.

En après, lo dit en Luís Bou vené e transportà, de dits mil cinch-cents sous censsals a mosén Aduart Scrivà, ab carta rebuda per lo dit Bernat de Gallach, notari, a vint de octubre del any mil quatre-cents trenta-dos. En après, lo dit mossén Aduart Scrivà e Aldonça, muller de aquell, veneren dits mil sous censsals, ensems ab altres, al dit magnífich mossén Francés de Sentboy, ab carta rebuda per en Bernat de Gallach, notari, a XII de dembre del any mil quatre-cents trenta-dos.

En après, lo dit mossén Francés de Sentboy reduhí dits mil sous censsals a nou-cents quaranta-hun sou, dos dinés censsals, ab carta rebuda per en Bernat de Gallach, notari, a XII de juny del any mil quatre-cents cinquanta-huyt. En après, ab la donació *desuper* kalendada, feta per lo dit mossén Francés de Sentboy a mossén Joan de Semboy, lo dit censsal pertanygué a dit mosén Joan de Semboy. Lo qual mossén Joan de Semboy, ab los últims codicills *desuper* specificats e calendats, feu hereu al dit noble don Francés Sans.

Pendent de fulla⁸⁷

⁸⁶ Casas de la Reina és un municipi de la província de Badajoz, la relació del qual amb Bernat Gallach ignorem.

⁸⁷ Fa referència a la valuosa fulla de morera.

Ítem, fan inventari memorial e capbreu de aquelles huyt lliures, set sous de la dita moneda, que deuen de preu de fulla; ço és: Maymat Maymó de Bellús, XXXX sous, Bayet, del lloch del Boy, XXII sous, e Peris lo almodiner, CV sous, que per tot dites.⁸⁸

Dona Ysabel

Ítem, de tots aquells onze mília sous de la dita moneda que a dita herència deu y és obligada la noble dona Isabel Sans, filla del dit noble don Francés Sans, senyor del Boy, en nom de hereua de la noble dona Isabel Semboy de Bellús per rahó del vincle y fideïcomís aposat en lo últim testament del dit magnífich mossén en Francés Sans de Semboy *desuper* kalendat en la clàusula e legat per aquell fet a la dita noble dona Isabel de Semboy, filla sua.⁸⁹

Emperador

Ítem, de totes aquelles noranta lliures, les quals la sacra cesàrea imperial magestat del Emperador y rey, nostre senyor, deu a la dita herència, de préstech graciós per lo dit senyor del Boy, en lo temps de la prava Germania a sa magestat, fet en quatorze marchs de argent, a raó de sis lliures, deu sous lo march, segons consta ab àpoca rebuda e fermada per lo magnífich mossén Baltasar Vives, en lo dit temps receptor de les pecúnies reals, rebuda per en Hierony Martínez, notari de València, a XXVIII de juny, any de la Nativitat de Nostre Senyor Déu mil cinch-cents vint-y-hu.

Respon dita herència a don Fransés Sans

Ítem, feren inventari de aquells mil dos-cents sous que cascun any, lo dit noble don Francés Sans, quòndam, senyor del Boy, en nom de hereu del dit magnífich mosén Joan de Semboy fa e és tengut fer al dit noble don Loís Sans, germà de aquell, en cert termini, per rahó de consemblant quantitat, per lo dit mosén Joan de Semboy a dit don Loís, legada de renda ab los dits últims codicills desús kalendat.

Terres

E com en dita heretat no y hagués altres censals, violaris ni debitoris ab responsió de interés ne simples⁹⁰ ne deutes que dita herència respongan altres a ella, prosseguint dit inventari, los dits nobles don Loís e dona Àngela Català de Sans scrigueren, annotaren e inventariaren los béns sehents y heretats següents:

Lo Boy

E primerament feren inventari memorial e capbreu del lloch vulgarment dit Lo Boy, casa de senyor ab almàcera, ab premsa y biga, ab tots sos aparats, ab vint-y-tres cases poblades de christians nous, òlim moros, terres, cases de aquells, situat dins los termes generals de la

⁸⁸ Francesc Sanç cobrava certa quantitat per collir fulla de moreres de la seua propietat. Ací veiem a l'almodiner i a dos vassalls mudèixars, com a deutors per dit concepte. L'apunt comptable constata l'existència de la cria de cucs de seda a escala domèstica, amb la qual les famílies obtenien uns ingressos addicionals. La morera va arribar a ser tan productiva, que els jurats van haver de prohibir l'enderrocament de cases dins les muralles per plantar arbres. Per altre testimoni posterior sabem que don Francesc Sanç, senyor de Montixelvo i Benimeixís, era propietari de les moreres plantades en la plaça de Santa Anna. "dit cens sia imposat, com ab lo present legat impose, sobre la part franca del ort de la mia casa que tinch junt ab la dita plaça de Senta Anna, ab condició que en tal cas, la dita plaça sia mia e puixa plantar en aquella moreres, com estava, e dites moreres sien mies y dels meus". *Diplomatari* Doc. 15311208.

⁸⁹ Un nou passatge confús, per rahó de la duplicitat de nom de font i l'ús del cognom incorrecte. Hi ha una Isabel Sentboi, filla de Joan Sentboi Fenollet i casada amb un Bellús, i altra Isabel Sanç d'Alboi Sentboi, filla de Francesc Sanç, i neboda de la casada amb Bellús. Quan al final del registre diu: "Isabel de Semboy, filla sua", entenem que hauria de dir "Isabel Sanç, filla sua" (De Francesc).

⁹⁰ Lectura dubtosa.

ciutat de Xàtiva, segons que affronta èntegrament ab terres y ab territori del lloch de Benigànim⁹¹ y ab lo riu de Albayda.

1º Terra

Ítem, un tros de terra y heretat, amb molts troços contigus ab oliveres, que pot ésser nou jornals de llaurar de una rella, poch més o menys, situat e posat en lo terme de la dita ciutat de Xàtiva, en la partida de Bixquert, dit lo Olivar de Barçeló,⁹² segons que afronta ab camí dit de Bixquert y a montanya a dues parts y ab terra de Miquel Alfonso y ab terra de Pere Calatayú.

2. Ítem, altre tros de terra olivar que pot ésser un jornal de llaurar, poch més o menys, situat en lo terme de dita ciutat de Xàtiva, en la partida de la Bastida de Bixquert, segons que affronta ab terra d'en Melchior Çabater, ciutadà, y ab terra d'en Gaspar Navarro.

3. Ítem, altre tros de terra olivar, situat en dita partida de la Bastida, dit dels Caduffs, segons que affronta ab terra dels hereus d'en Sabastià Gil, quòndam, ciutadà, y ab terra eo toçal de Francés Pardo y ab lo dit riu de Albayda.⁹³

4. Ítem, hun pinar, dit vulgarment lo pinar del Boy, situat en dit terme e partida de la Bastida, segons que affronta èntegrament ab terra de la viuda na Torres, ab terra del dit Melchior Çabater, y ab terra dels hereus de Andreu Navarro, y ab dit riu de Albayda y ab camí dit de Xàtiva y ab terra d'en Feliu Piquer.

5. Ítem, altre tros de terra en la mateixa partida que pot ésser tres jornals de llaurar, poch més o menys, plantat de oliveres, dit lo Olivar de la Mala Barba, segons que affronta ab terra olivar de Vilar, lo hereu.⁹⁴

6. Ítem, altre tros de terra en la mateixa partida de la Bastida, que pot ésser hun jornal de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab terra de dit don Loís Sans, altre dels tudors e curadors, a dues parts y ab terra de la viuda Ponça y ab terra de don Pedro Sans, noble.

7. Ítem, altra heretat amb molts troços de terra olivar e pinar, que pot ésser deu jornals de llaurar, poch més o menys, situada e posada en la partida de Bixquert, dita la Canal de Padell, segons que affronta ab lo camí de Bixquert eo de Bellús, que passa per mig, y ab terra de Francés Biari, àlies Cacao, y ab terra de Francés Arbuix, y ab terra dels hereus d'en Andreu Navarro.⁹⁵

Gaciet

8. Ítem, altre tros de terra olivar en la dita partida, dit lo Olivar de Garciet, en lo qual hi pot haver huyt jornals de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab senda dita del

⁹¹ Diu amb tota propietat "territori de Benigànim" perquè en la data de l'inventari, 1533 Benigànim pertanyia al terme particular de Xàtiva

⁹² Aquest topònim va perdurar almenys fins el segle XIX, quan es va considerar la possibilitat de construir en ell el nou cementiri de Xàtiva, opció que es va desestimar per estar a cota més alta que la ciutat, el que podria donar llocs a filtracions en les capes freàtiques. Estava a la part superior del que hui es coneix com Travessa de Bixquert que puja des de San Pasqual, al costat del Calvari Alt.

⁹³ Correspon al paratge que hui es coneix com partida de la Bastida o de l'Embastida, a llevant de la ciutat i cara al riu.

⁹⁴ Era Miquel Joan Vilar, nascut cap a 1520, alcaid del castell, dit lo hereu, casat amb Damiana Escrivà. Vivia al carrer de Moncada, actual Casa de la Cultura, que va haver de vendre per no poder fer front a les hipoteques. Vegeu al *Diplomatari* els documents: Doc. 15790828, Doc. 15801031 i Doc. 15900522.

⁹⁵ Aquesta heretat devia estar al camí que ara es diu del Pont Sec, que va a la Cova Negra i a Bellús. Era el camí natural, vora el riu, per anar a Alacant i Dénia.

Serradal y ab terra de Joan Portell y ab terra de Miquel Borja y ab terra de Francés Gilli Macoi y ab terra de Miquel Joan Triguets.⁹⁶

Albert.

9. Ítem, altre tros de terra olivar en la dita partida de Bixquert que solia ésser d'en Pere Albert, en la qual hi pot haver dos jornals de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab terra de Perot Corts, llaurador, ab terra erna y ab dita senda de Serradal.

10. Ítem, altre tros de terra olivar en dita partida de Bixquert, nomenat Siscaret, que pot ésser tres jornals de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab terra de Martí Piquer, ab terra de Perot Corts y ab terra era de Francés Triguets.

11. Ítem, altre tros de terra olivar en dita partida de Bixquert, que pot ésser dos jornals de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab terra del coffrener de la plaça dels Juheus de Xàtiva, y ab terra de Bernat Puig, ermità, y ab terra de Pere Auger y ab dita senda de Serradal.

12. Ítem, altre tros de terra olivar, que pot ésser quatre jornals de llaurar, poch més o menys, situat e posat en dita partida de Bixquert a la senda de Serradal, segons que affronta ab terra dels hereus del magnífich Martí Joan,⁹⁷ y ab terra de Jaume Quinto y ab terra de Anthoni Rovió, dita la Corona.

13. Ítem, altre tros de terra olivar, en la mateixa partida, que pot ésser set jornals, segons que affronten ab terra dels dits hereus de Martí Joan y ab terra de Francés Borja y ab terra de mossén Gaspar Casanova, canonge, y ab terra de (*blanc*) Feliu.

Almàcera

14. Ítem, altre troçet de terra ab cinh o sis garrofers en la dita partida de Bixquert a la almàcera dita de Martí Joan, junt a dita almàcera, segons que affronta ab dita almàcera y ab terra de dits hereus de Martí Joan a totes parts.

Aldomar

15. Ítem, altre tros de terra olivar, que pot ésser set jornals de llaurar, poch més o menys, situat en la mateixa partida, segons que affronta ab terra de Joan Vidal, ab terra del canonge Casanova senda enmig, y ab terra de (*blanc*) Pidrola, dit lo Olivar de Aldomar.

Sala

16. Ítem, altre tros de terra olivar e vinya, situat e posat en dita partida de Bixquert, que pot ésser dos jornals de llaurar, poch més o menys, segons que affronta ab terres de dita herència del senyor del Boy y a terra de Miquel Català, llaurador y ab terra de Joan Navarro y ab camí de Serradal, dit la Terra de Sala.

(*il·legible* de Maçot)

17. Ítem, altre tros de terra olivar, junt al sobredit, affronta ab terra de dit Miquel Català, terra de Francés Jordi y ab altres terres del dit quòndam senyor del Boy.⁹⁸

Scurat

⁹⁶ S'observa l'interés per concentrar les propietats rústiques molt pròximes les unes a les altres així com al territori de la senyoria d'Alboi.

⁹⁷ Martí Joan, senyor de Cotes, jurat de Xàtiva en 1501, 1512 i 1522, havia mort l'any anterior, 1532, per això l'inventari cita als hereus. Ell i l'esposa, Leonor Escrivà, van ser els avis d'Honorat Joan, bisbe d'Osma.

⁹⁸ Anoten ací tres propietats rústiques pertanyents al senyor d'Alboi, que afronten entre elles i caldria esperar que les haveren agrupat en una sola, en canvi figuren com a finques independents, potser per procedir de diferents compres o herències.

18. Ítem, altre tros de terra olivar y mallol,⁹⁹ dit lo Scurat, que pot ésser quatre jornals de llaurar, poch més o menys, situat en dita partida de Bixquert, segons que affronta ab terra de mestre Miquel Chova, ab terra de Joan del Port y ab terra de mestre Noffre Goçalbo, calçeter, y ab barranch del Castell.

Solbes

19. Ítem, altre tros de terra olivar y vinya, que pot ésser sis jornals de llaurar, que era de Berthomeu Solbes, situat en dita partida de Bixquert, segons que affronten ab terra de la viuda na Doménega, ab terra de mestre Feliu Piquer¹⁰⁰ y ab terra mallol y ab terra erna y ab terra mallol y olivar de Gaspar Gascó y ab terra de Ubaydal Esquerdo.

(il·legible)

20. Ítem altre tros de terra olivar e vinya, que pot ésser huyt jornals de llaurar, poch més o menys, situat en dita partida, segons que affronten amb terra de mestre Pere, guanter, y ab terra de dit noble don Loís Sans, barranch del castell enmig, y ab terra del honorable e discret en Luch Pardo, notari.

Segador

21.- Ítem, altre tros de terra campa ab set o huyt oliveres, que solien ésser de Ager, affronten ab lo pinar del Boy a totes parts.

Barranch de Maçot

22. Ítem, altre tros de terra moreral y terra campa, situat en dita partida de Bixquert al barranc del castell, pot ésser dos jornals de llaurar, poch més o menys, affronta ab terra de dit don Loís, barranch enmig y ab terra de Perot Calatayú, pus jove y ab terra de dit senyor del Boy.

Les vinyes del pont¹⁰¹

22. Ítem, altre tros de terra vinya, que pot ésser sis jornals de llaurar, poch més o menys, situat en dita partida de Bixquert, prop lo pont. Affronta ab terra de Bernat Tortosa, ab terra de mosén Pere Blasco y ab vinyes de Francés Enguer, moriscat del Boy.

Les vinyes del forn de la cal

24.¹⁰² Ítem, altre tros de terra olivar y vinya en dita partida de Bixquert, prop lo forn de la cal, segons que affronten ab terra de Feliu Piquer, ab terra de Francés Triguert y ab terra de Bernat Tortosa.

Lo barranquet del camí de Xàtiva

25. Ítem, altre tros de terra olivar en la mateixa partida, que pot ésser dos jornals de llaurar, poch més o menys, affronta ab terra de Miquel Triguert, del lloch del Boy, y ab camó de Xàtiva y ab barranch.

⁹⁹ Front a la gran extensió de terreny de Bixquert dedicat al conreu d'olivers, és cridanera l'escassa presència de vinya i mallols, com si aquest darrer conreu s'haguera introduït feia poc.

¹⁰⁰ Hi ha un Feliu Piquer, fuster, nomenat en certa concòrdia de l'any 1506, i altre Feliu Piquer, també fuster, nascut cap a 1510, fil del també fuster i entallador Ausiàs Piquer, autor del magnífics enteixinats del col·legi de Sant Domingo d'Oriola. Va treballar junt al pedrapiquer Joan Ribera, junt a altre fuster de nom Miquel Requena, potser germà del pintor. Igualment va intervindre en una reparació de la cel·lòquia del castell i, junt a Joan Pavia, en la visura dels banys de la moreria.

¹⁰¹ En Bixquert només hi ha un pont antic, el Pont Sec, en el camí que per la vora del riu anava Dénia i Alacant.

¹⁰² El copista va ometre el número 23.

26. Ítem, altre tros de terra moreral, que pot ésser un jornal de llaurar, situat e posat junt a les Arcades dites del Boy de la cèquia de Bellús, segons que affronten ab dites arquades y ab barranch y ab lo riu de Albaida.

27. Ítem, altre tros de terra moreral ab set oliveres en la mateixa partida. Affronta ab lo dit riu y ab camí de Xàtiva y ab la montanya.

Hec sunt illa bona que ad presens invenimus fore et pertinere in et hereditate predicta et dicto nobili dompno Joanni Sans, filio et heredi predicti nobilis dompni Francisci Sans, quondam, domini loci del Boy, et que ad nostri noticiam pervenerunt. Protestamur tamen quod, si que alia bona ad noticiam nostram in futurum evenerint, illa presenti inventario addere aut de eis novum conficere inventarium, ad quod per agendum nullum nobis precurrat tempus imo illud sit et remaneat nobis saluum et illesum in omnibus et per omnia.

Acta fuerunt hec dicto loco del Boy et in civitate Xative diebus, mense et anno prenotatis. Signum nostrum, dompni Ludovici Sans, predictorum, qui hec dicti nominibus facimus, laudamus, concedimus et firmamus.

Presentibus ibidem protestibus magnifici Joanne Guillermo Catala, domino loci de Alcala, Anthonio de Avila, escutifero eiusdem, in dicto loco del Boy residentibus, e Francisco Triquet, agricola, eiusdem loci del Boy vasallo.

Deinceps vero, dicta et eadem intitulata duodecima predicti mensis madii, anno iam dicto, a Nativitate Domini millessimo quingentesimo tricessimo tercio, dicta nobilis dompna Angela Catala de Sans, vidua relicta a nobile dompno Francisco Sans, quondam, domino predicti del Boy, confessa fuit in presencia prenominati nobilis dompni Ludovici Sans, previo nomine et acceptante, necnon in presencia notarii et testium infrascriptorum, detinere et possidere et habere predicta bona omnia tam mobilia, sedencia e semovencia. Unde renunciavit omni excepcioni confessio ius predictae peream non facte reique, sich non geste ut predicatur et doli. De quibus quidem bonis ratione et computum dare promissit predicto nobili dompno Joanni Sans, eius filio, dicto hereditario nomine, aut cui ius dederit in posse etiam notarii subscripti pro eo quovis interest intererit aut interesse potest vel poterit legitime stipulantis et recipientis sub obligatione omnium bonorum suorum, mobilium et immobilium, ubique habitorum et habendorum.

Actum est hoc in dicto loco del Boy, die et anno predictis.

Testes huius rei sunt predicti Anthonius Davila, escutiffo, et Franciscus Triquet, agricola, in dicto loco reperti.

Lo present trellat de inventari contengut en les precedents sexanta-tres cartes, compresa la present, és estat tret del prothocol del honorable e discret en Francés Fuster, quòndam, notari, rebedor de aquell, per mi, Ypòlit Pedrola, notari públich de la ciutat e regne de València, de la ciutat de Xàtiva habitador e ab aquells verament comprovat. E perquè fe en tot loch hi sia atribuhida e donada, yo, dit Ypòlit Pedrola, notari hic pose mon acostumat de art de notaria signe.